

GVKT ve KVKK Uygulamasında Hakkın Kötüye Kullanılması

Abuse of Rights under the GDPR and the KVKK

Muhammed Furkan Akıncı^a

ÖZ Türk veri koruma hukukunun Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT) ile uyumlaştırılmasının gündemde olduğu bu dönemde, Tüzük'ün m. 12/5 hükmündeki hakkın kötüye kullanılması doktrininin sınırları da yeniden çizilmektedir. Avrupa Birliği Adalet Divanı, *Brillen Rottler* kararıyla *Halifax* ve *Emsland-Stärke* kararlarından gelen iki unsurlu testi, Avrupa Birliği hukukunun genel ilkesi olan hakkın kötüye kullanılması yasağının ifadesi olarak pekiştirmiş; *Digital Omnibus* önerisi ise bu hükmü yeniden kaleme almaya yönelmiştir. Bu yapıda hakkın kötüye kullanılması istisnası ilgili kişinin başvurusuna karşı işlemektedir; başvuru ancak açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız olduğunda reddedilebilir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu içtihadında ise aynı kavram, ilgili kişi yerine veri sorumlusunun işleme ve bildirim davranışına karşı işletilmektedir. Çalışma bu yer değiştirmeyi, yayımlanmış beş Kurul kararına dayanan, doğrulanmaya da çürütülmeye de açık bir muhatap değişimi eğilimi olarak adlandırmakta; evrensel bir kategori ileri sürmemektedir. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 13/3 veri sorumlusuna gerekçeli ret yetkisi tanırken bu yetkinin maddi koşullarını düzenlemez. GVKT'nin "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşliğinin ise Türk mevzuatında karşılığı yoktur. Bu boşluk, Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ m. 6/1'in dürüstlük kuralına yaptığı göndermeyle doldurulmaya çalışılmakta olsa da Anayasa m. 13'te düzenlenen kanunilik şartı, temel hakkı sınırlandıran içeriğin Tebliğ düzeyinde değil kanun düzeyinde belirlenmesini gerektirir. Çalışma, *Brillen Rottler*'da yerleşen iki unsurlu testin, veri sorumlusunun ispat yükü kuralının ve Tebliğ m. 6/1'deki dürüstlük standardının Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 13'e kanun düzeyinde iktibasını önermekte; öneriyi AB hukukuna uyumlu yorum, öngörülebilirlik ve Anayasa m. 13'teki kanunilik şartına dayandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hakkın kötüye kullanılması • Kişisel Verilerin Korunması Kanunu • Avrupa Birliği Hukuku • Brillen Rottler Kararı • AB Genel Veri Koruma Tüzüğü

ABSTRACT The boundaries of the abuse of rights doctrine under Article 12(5) of the General Data Protection Regulation (GDPR) are being redefined during the period when the Turkish data protection law is also being brought into alignment with the GDPR. The Court of Justice of the European Union has used its ruling in *Brillen Rottler* to reinforce the two-limb test, which stems from its rulings in the *Halifax* and *Emsland-Stärke* cases, as an expression of the prohibition of abuse of rights, a general principle of European Union law; the Digital Omnibus proposal, on the other hand, aims to rewrite this provision. Exceptions regarding the abuse of rights only apply to applicant requests in this structure, wherein an application can be rejected only if it is manifestly unfounded or excessive. Meanwhile, the interpretation of the Turkish Personal Data Protection Board (Board) applies this same concept not to the data subject but to the processing and notification behaviors of the data controller. Based on five decisions published by the Board, the study describes this shift as the addressee-shift tendency that is open to both verification and rebuttal; the study does not propose a universal category. Article 13/3 of Turkish Law No. 6698 on the Protection of Personal Data (KVKK) grants data controllers the right to refuse requests with justification but does not regulate the substantive conditions of this right; the threshold for requests that are manifestly unfounded or excessive has no equivalent in Turkish legislation. The attempt is being made to fill this gap through the principle of good faith (*dürüstlük*) in Article 6/1 of the Communiqué on Application to the Data Controller; however, Article 13 of the Constitution mandates legality and requires that content restricting a fundamental right be determined at the level of *Kanun* [law issued by Parliament] and not at the level of a *Tebliğ* [communiqué issued by the Authority]. The study proposes at the legislative level that the KVKK adopt the two-limb test established through *Brillen Rottler*, the rule of burden of proof on the data controller, and the good-faith standard of Article 6/1 of the Communiqué. The study bases this proposal on the interpretation in line with EU law, foreseeability, and the legality requirement under Article 13 of the Constitution of the Republic of Türkiye.

Keywords

Abuse of rights • Data Protection • European Union Law • Brillen Rottler Case • GDPR

Akıncı, Muhammed Furkan. "GVKT ve KVKK Uygulamasında Hakkın Kötüye Kullanılması." Hukuk, Teknoloji ve Toplum 1, no. 1 (2026): 1-32. <https://doi.org/10.68378/htt.2026.1.001>

^a Boğaziçi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Bilişim Hukuku, İstanbul, Türkiye.
E-posta: muhammedfurkan.akinci@bogazici.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

Türkiye's commitment to harmonize Law No. 6698 on the Protection of Personal Data (KVKK) with the General Data Protection Regulation (GDPR) is a formal policy that has been reiterated multiple times. Successive Medium-Term Programs had initially set the deadline for late 2024 and subsequently revised it to the third quarter of 2026. The Twelfth Development Plan and the Turkish Data Protection Authority's (TDPA's) Strategic Plan reaffirm this goal, and the European Commission's progress reports from 2018 and 2019 have already documented the deficiencies in Turkish law. This paper analyzes a facet of the agenda that the discussion on harmonization has predominantly overlooked: the doctrine on the abuse of rights pertaining to data subject requests. Turkish and EU practices are observed to now adhere to the same doctrine but in opposing directions, the normative assertion being that the discrepancy originates from a regulatory gap in Article 13 of the KVKK, which can only be rectified by the legislature.

The doctrine on the EU side precedes the GDPR by a considerable margin. *Emsland-Stärke* (Case C-110/99) established the two-limb test in export-refund litigation, while *Halifax* (Case C-255/02) extended it to VAT, with *Cussens and Others* (Case C-251/16) identifying its origin: The prohibition of abusive practices is a general principle of EU law, applicable without the need for implementing legislation, and resistant to alterations in secondary law. In *Österreichische Datenschutzbehörde* (Case C-416/23), the Court of Justice read Article 57(4) of the GDPR as an expression of this principle and held that the number of complaints is not in itself decisive; in *FT v DW* (Case C-307/22), where a dentist had refused a patient the free first copy of her medical records, the Court confirmed that motive does not defeat an access request, even one serving the preparation of litigation. *Brillen Rottler* (Case C-526/24) finalized the line: Article 12(5) of the GDPR expresses the general principle, so that refusal necessitates objective circumstances indicating the

objectives of the access regime to have not been met despite formal adherence, coupled with an intent to gain an advantage by artificially establishing the requisite conditions. The exception is interpreted restrictively, the criteria are stringent, and the second subparagraph explicitly assigns the burden of proof to the controller. The provision belongs to the misuse-of-purpose category of limitation and is distinct from Article 54 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, which polices the destructive abuse of the rights regime. Each component of this framework pertains to the behavior of the data subject. The Digital Omnibus proposal, by contrast, would elevate applicant purpose into a self-standing basis for rejection, but the EDPB-EDPS Joint Opinion 2/2026 dismissed both this innovation and the reduced evidentiary standard.

The TDPA has repurposed the same tools for opposite objectives. A comprehensive examination of the decisions available on the TDPA's website was concluded in May 2026 and revealed five instances where the abuse of rights had been used against the data controller. A 2018 decision summary had deemed the solicitation of consent as an abuse of rights by the controller despite the existence of an alternative legal basis. Decision 2019/159 interpreted the repeated dispatch of identical collection messages as an abuse of rights by the data controller, resulting in a fine grounded on the *dürüstlük* [good faith] principle in Article 4(2)(a). The most comprehensive example is Decision 2023/692, which classified an appointment form that conditioned service on marketing consent as deceptive and an abuse of rights. Decision 2022/655 reiterated this principle while leaving the proof of persistent calls with the data subject. Decision 2023/437 determined no violation to have occurred based on specific criteria but did not establish any formal test. Decision 2020/429 supports the finding from the opposite direction, with a controller asserting an abuse of rights against the complaint itself; the TDPA did not assess

the assertion. The components distinctly belong to the EU test, involving deviation from the objective purpose and the contrived arrangement of circumstances, with only the subject under scrutiny having changed places. The paper designates this as the addressee-shift tendency and is explicit about its limits: five published rulings, an indeterminate corpus of unpublished practice, and the absence of a structured test. This tendency is not a definitive category but is subject to validation or disproof.

The normative challenge resides inside the statute. Article 13(3) of the KVKK allows for rejection with justification but does not specify the conditions under which such refusal is warranted, and no equivalent of the manifestly unfounded or excessive threshold exists in Turkish legislation. Article 6(1) of the Communiqué on Application to the Data Controller addresses this gap by mandating that requests be answered in good faith. As a sub-statutory instrument, however, it lacks the authority to impose such restrictions. Article 13 of the Constitution confines the limitation of fundamental rights to statutory provisions in both substance and form; meanwhile, the enabling clause of Article 13(1) of the KVKK assigns the method of application without any authority for establishing a substantive threshold. The Constitutional Court of Türkiye has made the risk evident: In its M.I.I. ruling, the Court emphasized that the administration's discretion over KVKK fines is not unlimited, and in *Viennalife* (2026), a KVKK fine was unanimously determined to contravene the legality of offenses, with the operative concept deriving its meaning solely from the TDPA's implementation guide through an unforeseeably expansive interpretation of the statute. The comparative chapter of the paper warns against the expedient of generic clauses: German law admits § 242 BGB solely as an auxiliary claim beside Article 15 GDPR, never as a protective measure for the controller; the Italian Garante ruled based entirely on the explicit wording of Articles 12 and 15, devoid of *buona fede* considerations; before the French Cour de cassation, the employer did not plead Article 12(5). TMK Article 2, applied *ex officio*, and Article 12(5), which assigns a burden of proof, are distinct mechanisms.

The solution is legislative and tripartite. Article 13(3) of the KVKK requires amending so that it allows for refusal with justification or for a reasonable fee when a request is manifestly unfounded or excessive. A new clause is also needed, imposing the obligation on the data controller to prove as much in accordance with Article 6 of the Turkish Civil Code (TMK), consistent with the presumption of innocence and the burden of proof for any administrative infraction resting with the State. The good-faith standard of Article 6/1 of the Communiqué must be incorporated into the statute, while the Communiqué itself should remain limited to procedural matters. Three distinct reasons support this proposition. The first is an interpretation consistent with the GDPR. The KVKK was formulated with Directive 95/46/EC in mind, and source-law doctrine and case law serve as legitimate, non-binding interpretative aids. Thus, the case law elucidating Article 12(5) of the GDPR provides guidance without imposing mandates; *effet utile* does not obligate non-member states, and what is adopted is not the fluctuating text of secondary legislation but two structural parameters established by the Court of Justice. The second distinct reason is foreseeability: Data controllers governed by both regimes meet an explicit test and burden-of-proof rule in one and silence in the other, as demonstrated by Decision 2022/655 of the TDPA. The third distinct reason is legality: the requirement of legal basis under Article 13 of the Constitution stands independently of the other two grounds and suffices on its own.

Since June 2024, judicial review of the TDPA's fines has been consolidated within the administrative courts. A legislative threshold would provide that review with definitive substance for application. Regardless of the schedule for harmonization, enshrining into law the restrictions of the right to apply would provide both data subjects and data controllers with protections that are currently unavailable to either party.

Giriş

Türkiye'nin kişisel veri koruma mevzuatını Avrupa Birliği (AB) müktesebatıyla uyumlaştırma süreci, 7499 sayılı Kanun (2024) ve bu Kanun'a dayanan yurt dışına aktarım Yönetmeliği ile yeni bir ivme kazanmış¹ ve reform, kamu politikası belgelerinde de resmî bir takvime bağlanmıştır. Nitekim Orta Vadeli Program (2024-2026), 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (KVKK) Avrupa Birliği müktesebatına uyum sürecinin 2024 yılı dördüncü çeyreğinde tamamlanmasını öngörmüş; On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) bu hedefi aynı çerçevede yinelemiştir. Kişisel Verileri Koruma Kurumu da 2024-2028 Stratejik Planı'nda mevzuatın güncellenmesini ve veri aktarım süreçlerinin etkinliğinin artırılmasını öncelikli hedefleri arasında saymıştır.² Uyum hedefi 2024 öncesindeki politika belgelerinde de yer almış; 2021 tarihli İnsan Hakları Eylem Planı, Kanun'un Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu hâle getirilmesini açıkça öngörmüştür.³ Gelgelelim ilk takvime uyulamamış; revize edilen hedef, Orta Vadeli Program (2026-2028) ile 2026 yılı üçüncü çeyreğine taşınmıştır.⁴ Bu noktada uyum gündeminin yalnızca iç hukuk belgelerine dayanmadığını söylemek gerekir. Avrupa Birliği Komisyonunun 2018 ve 2019 İlerleme Raporları, KVKK'nin Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne (GVKT) uyumunda aksayan yönler olarak Kurum yetkilerine ve veri korumanın ifade ve bilgi edinme özgürlüğüyle dengelenmesine işaret etmiştir.⁵

Aynı dönemde AB hukukunda da köklü bir dönüşüm yaşanmaktadır. Komisyonun dijital tek pazar mevzuatını sadeleştirmeyi amaçlayan *Digital Omnibus* önerisi, GVKT m. 12/5'teki "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşliğini, yani başvurunun reddini haklı kılan asgari ağırlık ölçütünü yeniden yazmaktadır.⁶ Buna karşılık Avrupa Veri Koruma Kurulu (EDPB) ile Avrupa Veri Koruma Denetçisi (EDPS), 10 Şubat 2026'da kabul

¹ KVKK'yı m. 33-36 hükümleriyle değiştiren 12.3.2024 tarihli ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun; buna dayalı Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, RG 10.7.2024 sa 32598.

² TC Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Orta Vadeli Program (2024-2026), RG 6.9.2023 sa 32301 (Mükerrer): "Mal ve hizmet ihracatını etkileyen yönleriyle AB dijital ekonomi düzenlemeleri doğrultusunda, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (KVKK) Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT) başta olmak üzere AB müktesebatına uyum süreci tamamlanacaktır."; aynı hedefin yinelenmesi için On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), RG 1.11.2023 sa 32356 (Mükerrer), s. 63; veri egemenliği ve AB dijital düzenlemeleriyle uyum için paragraf 127; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2024-2028 Stratejik Planı: mevzuatın güncel tutulması ve gerekli yasal düzenlemeler için Hedef 1.1; yurt dışına veri aktarım süreçlerinin etkinliği için Hedef 3.3.

³ İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi (Adalet Bakanlığı, 2 Mart 2021), "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Özel Hayatın Korunması" başlığı: "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Avrupa Birliği standartları ile uyumlu hale getirilecektir."

⁴ İlk takvime uyulamadığından revize edilen ve süreci 2026 yılı üçüncü çeyreğine taşıyan uyum hedefi için T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Orta Vadeli Program (2026-2028), RG 5.9.2025 sa 32653 (Mükerrer).

⁵ AB Komisyonu 2018 ve 2019 İlerleme Raporlarındaki uyumsuzluk ifadesi için Yurdanur Ural Uslan ve Samed Değirmenci, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Türkiye'de Kişisel Verileri Koruma Kurumu", *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 10, S. 1 (2023): 35: "bu durum, özellikle Kişisel Verileri Koruma Kurumunun yetkilerine ve kişisel verilerin korunması ile ifade ve bilgi edinme özgürlüğü hakkı arasında bir denge kurulmasına ilişkin hususlar ile ilgilidir". Aynı sayfada On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) ile 6698 sayılı Kanun'un GVKT ile uyumlu hâle getirileceği hedefinin önceki kamu politikası belgelerinde de yer aldığı kaydedilmektedir.

⁶ Avrupa Komisyonu, "Avrupa Dijital Mevzuat Çerçevesinin Sadeleştirilmesine İlişkin Tüzük Önerisi (*Digital Omnibus*)", COM(2025) 837 final (19 Kasım 2025), değiştirilmiş metin için m. 12/5.

ettikleri 2/2026 sayılı Müşterek Görüş ile hem ispat eşliğini düşüren makul kanıt formülünü hem de başvuru saikini bağımsız bir ret ölçütü hâline getiren öneriyi reddetmiştir.⁷ Şu hâlde Türk reform süreci, AB tarafında doktrinin belirginleştiği; ancak sonucun henüz öngörülemediği bir döneme denk gelmektedir. Uyum gündemi kuşkusuz tek bir başlıktan ibaret değildir. Yurt dışına veri aktarımından yaptırım rejimine kadar birçok alan bu çerçevede tartışılmaktadır. Bu çalışma, gündemin görece az tartışılan bir kesitini, hakkın kötüye kullanılması doktrininin konu almaktadır. Bu doktrin, AB hukukunda yakın dönemde GVKT m. 12/5 ekseninde pekişmiştir. Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) Dördüncü Dairesi, *Brillen Rottler* kararında, *Halifax* ve *Emsland-Stärke* kararlarından gelen iki unsurlu testi, m. 12/5'e özgü ifadesiyle benimsemiştir. Divan bu testi, bireylerin AB hukukunu hileli veya hakkı kötüye kullanacak biçimde ileri süremeyeceği yolundaki genel ilkeye dayandırmıştır.⁸ Bu yapıda incelemenin odağında ilgili kişi yer almakta; eşik yüksek ve istisnai nitelikte olmakta; ispat yükü ise veri sorumlusuna düşmektedir. *Cussens* içtihadının gösterdiği üzere *Brillen Rottler* ile yerleşik hâle gelen genel ilke, *Digital Omnibus* kabul edilse dahi ikincil mevzuat değişikliğiyle ortadan kalkmaz.⁹

Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) içtihadında ise aynı doktrini izleyen bir gelişme ters yönde ilerlemektedir. Kurul, 2018 tarihli erken bir Karar Özeti'nden başlayıp 2019/159 ve 2023/692 sayılı kararlara uzanan süreçte, hakkın kötüye kullanılması kavramını veri sorumlusunun işleme yapısına ve bildirim davranışına karşı işletmiştir.¹⁰ 2023/692 sayılı Karar'da Kurul, alternatif hukuki sebep varken formun açık rızaya dayalı biçimde tasarlanmasını aldatıcı kullanım saymış ve idari para cezası uygulamıştır. Görüldüğü üzere AB'de denetim ilgili kişinin davranışına, Kurul içtihadında ise veri sorumlusunun davranışına yönelmektedir. Aynı iki unsurlu yapı, muhatabı değiştirilerek uygulanmaktadır.

Bu yön farklılığı, Türk hukukunun AB veri koruma doktriniyle ilişkisi nedeniyle normatif bir mesele niteliği kazanmaktadır. KVKK, 95/46/EC sayılı Direktif göz önünde tutularak

⁷ Başvuru saikine dayalı hakkın kötüye kullanılması ayagı ile düşürülmüş ispat eşliğinin reddi için *EDPB-EDPS*, "Digital Omnibus Önerisi Hakkında 2/2026 Sayılı Müşterek Görüş" (10 Şubat 2026), paragraf 54-57.

⁸ C-526/24 *Brillen Rottler GmbH & Co. KG v TC* ECLI:EU:C:2026:216 (ABAD Dördüncü Daire, 19.3.2026), paragraf 30 ("*allgemeiner Grundsatz des Unionsrechts*", AB hukukunun genel ilkesi); yüksek eşik ile ispat yükü için paragraf 35; iki unsurlu test için paragraf 36. Genel ilkenin yerleşik içtihat karakteri ile ikincil mevzuat değişikliğinden bağımsızlığı için C-251/16 *Cussens and Others v T.G. Brosnan* ECLI:EU:C:2017:881 (ABAD, 22.11.2017), paragraf 27 ve 31. Karara konu olayda bir kullanıcı, kişisel verilerinin sisteme girişinden on üç gün sonra GVKT m. 15 kapsamında erişim talebinde bulunmuş; optik şirketi başvurusu m. 12/5 çerçevesinde reddetmiştir. *Halifax*, *Emsland-Stärke* ve *Cussens* kararlarına konu olaylar için 1.A Bölümü.

⁹ Öneri metni için Avrupa Komisyonu, *Digital Omnibus*, m. 12/5; genel ilkenin ikincil mevzuat değişikliğinden bağımsız işlediği yönünde *Cussens*, paragraf 27 ve 31.

¹⁰ Kurul, "Açık Rızanın Hizmet Şartına Bağlanması" Karar Özeti (2 Ağustos 2018), kvkk.gov.tr/Icerik/5412; Kurul, 31.5.2019 tarihli ve 2019/159 sayılı Karar; Kurul, 2.5.2023 tarihli ve 2023/692 sayılı Karar ("aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde").

hazırlanmıştır.¹¹ Türk yorum yönteminde, mehzaz kanunun kabul edildiği ülkedeki öğreti ve içtihat, hâkimi bağlamayan, fakat meşru bir yardımcı yorum kaynağı sayılmaktadır.¹² Bu zeminde 95/46/EC'nin ardılı GVKT ile ABAD içtihadı, KVKK yorumunda kıyasen yol gösterici bir karşılaştırma kaynağı oluşturabilir. Gerçekten de Anayasa Mahkemesi (AYM) de kişisel verinin korunması bağlamındaki bir kararında, ABAD'ın *Google Spain* içtihadına doğrudan atıfta bulunmuştur.¹³ Aynı şekilde Kişisel Verileri Koruma Kurulu da çeşitli kararlarında GVKT hükümlerine ve ABAD içtihadına atıflar yapmaktadır.¹⁴ Bu yorum usulünün Kurula GVKT eksenli bir yorum ödevi yüklemeyeceğini de söylemek gerekir. Türkiye AB üyesi olmadığından etkili uygulama ilkesi (*effet utile*) burada bağlayıcı değildir. GVKT, uluslararası antlaşmalara kanun değeri tanıyan Anayasa m. 90 kapsamına giren bir düzenleme de değildir. KVKK kavramları ise Kanun'un iç mantığına göre özerk biçimde yorumlanır. Bu ayrımın reform önerisindeki yeri IV. Bölüm'de ele alınmaktadır.

Çalışmanın tezi şöyle özetlenebilir: AB hukukunda hakkın kötüye kullanılması denetiminin konusu ilgili kişinin başvurusudur. Kurul ise aynı doktrini veri sorumlusunun davranışını denetlemek için işletmektedir. Çalışma bu yer değiştirmeyi muhatap değişimi eğilimi olarak adlandırmaktadır. Bu adlandırma bir kategori iddiası değildir; tespit, yayımlanmış beş Kurul kararına dayanmakta ve Kurulun gelecekteki kararlarıyla doğrulanmaya da çürütülmeye de açık kalmaktadır. Bu eğilime iki ayrı sorun eşlik etmektedir. Bunlardan ilki, KVKK m. 13/3'ün ret yetkisini tanıyan lafzının "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşğini içermemesidir. İkincisi ise bu boşluğu dolduran Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ (Başvuru Tebliği) m. 6/1'in, başvuru hakkını ikincil mevzuat düzeyinde sınırlandırmak suretiyle Anayasa m. 13'teki kanunilik şartıyla çatışmasıdır. Çalışma, bu iki soruna karşı *Brillen Rottler* kararıyla yerleşen iki unsurlu tes-

¹¹ GVKT'den önceki AB veri koruma çerçevesi olan ve GVKT m. 94 ile 25 Mayıs 2018 itibarıyla yürürlükten kaldırılan kişisel verilerin işlenmesinde gerçek kişilerin korunmasına ve bu verilerin serbest dolaşımına ilişkin 24.10.1995 tarihli ve 95/46/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi [1995] OJ L281/31. 6698 sayılı Kanun'un tanımlara, işleme şartlarına ve ilgili kişi haklarına ilişkin düzenlemeleri bu Direktifi izlemekte; Kanun Tasarısı'nın Genel Gerekçesi de Direktifi, göz önünde tutulan uluslararası belgelerin en ayrıntılı olarak sunmaktadır (Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM Sıra Sayısı 117, Genel Gerekçe s. 6; Madde Gerekçeleri m. 3, 10, 19, 21).

¹² İktibas edilen bir kanunun mehzaz öğreti ve içtihadının, hâkimi bağlamayan ama meşru bir yardımcı yorum kaynağı olduğu ilkesi ve bu ilkenin mehzaz ülke İsviçre öğretisi ile Federal Mahkeme içtihadı bakımından uygulanışı için bk. Jale Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman, *Türk Medeni Hukuku, Birinci Cilt, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*, 11. bs. (Beta Basım, 2014), 137-140 (Yargıtay İçt. Bir. Kar. 26.3.1962 ve 28.11.1974). KVKK'nın mehzaz 95/46/EC bağlamında GVKT'nin Kanun'un uygulanmasında yol gösterici sayılması için bk. Ömer Ekmekçi, Nafiye Yücedağ, Elif Beyza Akkanat-Öztürk ve Şehriban İpek Aşkoğlu, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 3. bs. (On İki Levha, 2025), 100. Ayrıntılı gerekçe için IV. Bölüm.

¹³ AYM, N.B.B. (B no 2013/5653, KT 3.3.2016) RG 24.8.2016 sa 29811, paragraf 46: "anılan dengeğin tekrar kurulabilmesi şeref ve itibar yönünden bireylerin unutulma hakkının kabul edilmesi ile mümkün olabilir ... (Avrupa Birliği Adalet Divanı, Google Spain SL, Google Inc/İspanya Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, Mario Costeja Gonzales, C-131/12, 13/5/2014)."

¹⁴ Unutulma hakkına ilişkin ilke kararında ABAD içtihadına ve GVKT m. 17'ye atıf için Kurul, 23.6.2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Karar, kvkk.gov.tr/Icerik/6776: "Avrupa Birliği Adalet Divanının (ABAD) 2014 yılında verdiği Google İspanya kararında ... söz konusu kişisel verilerin ... silinmesi gerektiğinin belirtildiği". Kanun'daki tanım boşluğunun GVKT'den doldurulmasına örnek için Kurul, 27.2.2020 tarihli ve 2020/167 sayılı Karar, kvkk.gov.tr/Icerik/6738: "biyometrik veri tanımına ise Kanunda yer verilmemekle birlikte, ... Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğünde (GDPR) ... olarak tanımlandığı". Kanun'un mehzazına ilişkin Kurulun kendi nitelemesi için Kurul, 28.5.2020 tarihli ve 2020/435 sayılı Karar, kvkk.gov.tr/Icerik/6916: "Kanunun büyük ölçüde esas alınarak hazırlandığı 95/46/EC sayılı ... Direktifinin".

tin KVKK m. 13'e kanun düzeyinde iktibasını önermekte; öneriyi AB hukukuna uyumlu yorum, öngörülebilirlik ve Anayasa m. 13'teki kanunilik şartından oluşan üç gerekçeye birlikte dayandırmaktadır.¹⁵

I. GVKT'de İlgili Kişiye Yönelik Hakkın Kötüye Kullanılması

AB hukukunda hakkın kötüye kullanılması doktrini, GVKT'den çok önce yerleşmiş bir genel ilkedir. *Brillen Rottler* kararı bu ilkeyi ilk kez GVKT m. 12/5'in uygulanmasına açıkça taşımıştır. Bu aktarımla, AB doktrininde denetimin başvuru hakkını kullanan ilgili kişinin davranışına yöneldiği de netleşmiştir. Denetim, ilgili kişinin kendi erişim talebini hakkın amacından saptırıp veri sorumlusu üzerinde bir baskı veya kazanç aracına dönüş-türmesine karşı işlemektedir. Kurul içtihadı ise, II. Bölüm'de gösterileceği üzere, aynı kavramı veri sorumlusunun işleme davranışına yöneltmektedir. İki yönelim doğrudan tezat içindedir. Tezatin kaynağı, aynı iki unsurlu yapının farklı özneler üzerinde işletilmesidir. Çalışmanın betimsel tezini oluşturan muhatap değişimi eğiliminin kavramsal dayanağı da bu farklılaşmadır. Öte yandan bu denetim düzeninin normatif sınırlarından birini Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (AB Şartı) m. 54 çizmektedir. AB Şartı m. 54'ün işlevi ise GVKT m. 12/5'inkinden farklıdır. Bu yüzden iki hükmün özdeşleştirilmesi dogmatik açıdan sorunludur.¹⁶

A. Halifax'tan Brillen Rottler'a Hakkın Kötüye Kullanılması Doktrininin Pekişmesi

Emsland-Stärke kararından bu yana hakkın kötüye kullanılması yasağının AB hukukuna içkin bir genel ilke olduğu kabul edilmektedir. ABAD bu kararda, ihracat iadesi rejimi bağlamında iki unsurlu bir test formüle etmiştir. Test, biçimsel gerekliliklere uyulduğu hâlde kuralın amacına ulaşılamayan durumları hedef almaktadır. Bu kapsamda objektif unsur, biçimsel uygunluğa rağmen kuralın amacının gerçekleşmemesini; sübjektif unsur ise ilgili kişinin avantaj elde etmek amacıyla koşulları yapay biçimde oluşturma niyetini ifade eder.¹⁷ *Halifax* kararıyla Büyük Daire bu testi KDV alanına taşımıştır. Karar, biçimsel uygunluğa rağmen kuralın amacına aykırı olan işlemlerin AB hukuku avantajlarından yararlanamayacağını hükme bağlamış; sübjektif unsurun belirlenmesinde de kuralın esas amacı ölçütünü benimsemiştir.¹⁸

¹⁵ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 13/3; Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, RG 10.3.2018 sa 30356, m. 6/1.

¹⁶ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı [2012] OJ C 326/391, m. 54; Şart m. 54 ile GVKT m. 12/5'in işlev ve eşik bakımından ayrıştırılma ilişkin ayrıntı için aşağıda 1.B.

¹⁷ İhracat iadesi alınarak üçüncü ülkeye satılan tarım ürününün hemen ardından geri ithal edilmesi üzerine iadenin geri istenmesine ilişkin olay için bk. C-110/99 *Emsland-Stärke GmbH v Hauptzollamt Hamburg-Jonas* ECLI:EU:C:2000:695 (ABAD, 14.12.2000), paragraf 52-53.

¹⁸ Girdi KDV'sini indirilebilir kılmak amacıyla kurgulanan yapay işlem zincirinin KDV avantajı elde etmeye yönelik kötüye kullanma sayılmasına ilişkin olarak bk. C-255/02 *Halifax plc and Others v Commissioners of Customs & Excise* ECLI:EU:C:2006:121 (ABAD Büyük Daire, 21.2.2006), paragraf 74-75. Paragraf 75, sübjektif unsuru, işlemlerin esas amacının vergi avantajı elde etmek olduğunun nesnel etkenlerden anlaşılması şartına bağlamaktadır: "it must also be apparent from a number of objective factors that the essential aim of the transactions concerned is to obtain a tax advantage."

Cussens kararı ise yasağın hukuki kaynağını kesinleştirmiştir. ABAD Dördüncü Dairesi bu kararda, yasağın dayanağının AB hukukunun yerleşik içtihadı olduğunu vurgulamış; bu sebeple ilkenin uygulanabilmesini ulusal hukukta bir aktarım düzenlemesinin varlığına bağlamamıştır.¹⁹ Doktrinin GVKT öncesindeki son uygulaması ise *Matmut* kararındadır. ABAD Birinci Dairesi, motorlu taşıt sigortası bağlamında bireylerin AB hukukuna hileli veya hakkın kötüye kullanılması oluşturacak biçimde dayanamayacağı formülünü yinelemiş; böylece iki unsurlu testin GVKT’ye aktarılmasının yolu açılmıştır.²⁰

Bunun hemen ardından gelen Österreichische Datenschutzbehörde kararı, bu yasağı GVKT rejimine taşımıştır. ABAD Birinci Dairesine göre GVKT m. 57/4’teki aşkın başvuru kavramı, bireylerin AB hukuku kurallarına hileli veya hakkı kötüye kullanacak biçimde dayanamayacağı yolundaki genel ilkenin ifadesidir.²¹ Kararın ikinci önemli tespiti başvuru sayısına ilişkindir: Sayı, m. 57/4’ün uygulanması bakımından tek başına belirleyici değildir. Denetim makamı, somut koşulların tamamını tartarak kötüye kullanma niyetini ispatlamak şartıyla bu yetkiyi ilk başvuruda dahi kullanabilir.²²

GVKT m. 12/5 çerçevesinde oluşan doktrinin, *Brillen Rottler* kararı ile yerleştiği söylenebilir. Karara konu olayda bir kullanıcı, kişisel verilerinin sisteme girişinden on üç gün sonra GVKT m. 15 kapsamında, verilerine erişim talebinde bulunmuş; optik şirketi başvuruyu GVKT m. 12/5’e dayanarak reddetmiştir. *Arnsberg* Yerel Mahkemesinin (*Amtsgericht Arnsberg*) yönelttiği ön karar sorusu üzerine ABAD Dördüncü Dairesi, GVKT m. 12/5’in, bireylerin AB hukuku normlarına hileli veya hakkı kötüye kullanacak biçimde dayanamayacağı yolundaki genel ilkeyi ifade ettiği sonucuna varmıştır.²³ Kararda iki unsurlu test, *Emsland-Stärke* ve *Halifax* içtihadının doğrudan devamı olarak m. 12/5’e taşınmıştır. Testin objektif unsuru, biçimsel uygunluğa rağmen düzenlemenin amacının gerçekleşmediğini gösteren koşulların bütününden oluşur. Sübjektif unsur ise ilgili kişinin, veri sorumlusundan tazminat almanın koşullarını yapay biçimde kurmak için baş-

¹⁹ Karara konu olayda, taşınmaz KDV’si bağlamında kurgulanan işlemlerle vergi avantajı elde edilmeye çalışılması kötüye kullanma sayılmıştır. Avantajın reddinin, objektif koşulların karşılanmadığı tespitinden doğduğu ve ayrıca özel bir hukuki dayanak gerektirmediği yönünde *Cussens*, paragraf 32: “the refusal to allow the advantage results from the finding that the objective conditions ... are in fact not met, and does not require a specific legal basis.” Yasağın AB hukukunun genel ilkelerine doğası gereği ilişkin, genel ve kapsayıcı karakteri için paragraf 31: “general, comprehensive character which is naturally inherent in general principles of EU law.”

²⁰ Motorlu taşıt sigortacısının, sigortalının başvurudaki gerçeğe aykırı beyanı nedeniyle sözleşmenin butlanını ileri sürerek ödediği tazminatı geri istemesine ilişkin olay için bk. C-236/23 *Matmut v TN and Others* ECLI:EU:C:2024:761 (ABAD Birinci Daire, 19.9.2024), paragraf 51-52.

²¹ Bir ilgili kişinin yaklaşık yirmi ay boyunca denetim makamına yetmiş yedi şikâyet göndermesi üzerine bu başvuruların GVKT m. 57/4 uyarınca aşkın sayılarak işleme alınmamasına ilişkin olay için bk. C-416/23 *Österreichische Datenschutzbehörde v FR* ECLI:EU:C:2025:3 (ABAD Birinci Daire, 9.1.2025). GVKT m. 57/4’ün, bireylerin AB kurallarına hileli veya kötüye kullanma amacıyla dayanamayacağı yolundaki genel ilkenin ifadesi olduğu tespiti için paragraf 49: “Article 57(4) GDPR expresses the general principle of EU law that individuals cannot rely on EU rules for fraudulent or abusive ends.”

²² Österreichische Datenschutzbehörde, paragraf 50. Dar yorum kuralı için paragraf 33.

²³ GVKT m. 12/5’in söz konusu genel ilkeyi ifade ettiği tespiti için *Brillen Rottler*, paragraf 30: “in Art. 12 Abs. 5 DSGVO ein allgemeiner Grundsatz des Unionsrechts zum Ausdruck kommt, wonach sich Einzelne nicht in betrügerischer oder missbräuchlicher Weise auf unionsrechtliche Normen berufen dürfen.”

vuruda bulunma niyetidir. Bu niyet, GVKT'nin 63 numaralı gerekçesinde (*Recital* 63) tanınan, veri işlemekten haberdar olma ve veri işlemenin hukukiliğini denetleme amacının dışında kalır.²⁴

Kararda *künstliche Schaffung der Voraussetzungen* olarak anılan bu sübjektif unsur, çalışmada yapay koşul oluşturma terimiyle karşılanmaktadır. Bu tercihle bir yandan *Emsland-Stärke*'deki *artificially* (yapay biçimde) ifadesiyle paralellik korunmakta, öte yandan kavram Türk Borçlar Hukukundaki muvazaa terminolojisinden ayrılmaktadır.

Karar, ispat yükü ve eşik bakımından iki ayrı saptama içermektedir. İlk saptamaya göre m. 12/5'teki orantısız talep istisnası dar yorumlanır (*eng auszulegen ist*); veri sorumlusu bu istisnaya ancak istisnai hâllerde dayanabilir. İlk talep dahi bu nitelikte sayılabilir; ancak eşik yüksek tutulmuştur. *Manifestly* (açıkça) sözcüğü, dogmatik açıdan hem dayanaktan yoksunluk hem de orantısızlık koşulunu birlikte nitelemektedir; veri sorumlusu, bu niteleğin talep anında apaçık ortaya çıktığını ispatlamakla yükümlüdür.²⁵

İkinci saptama ispat yükünün dağılımına ilişkindir: GVKT m. 12/5'in ikinci alt fıkrası, ispat yükünü açıkça veri sorumlusuna yükler. Oysa KVKK m. 13'te bu düzenlemenin karşılığı yoktur. Bu düzenleme boşluğunun Kurul uygulamasındaki yansıması 3. Bölüm'de ele alınmaktadır. Bununla birlikte hükmün pratik uygulama alanı belirsizliğini korumaktadır. İlk erişim taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmesi istisnai olduğundan, hüküm fiilen tekrarlanan, aynı içerikli ve nicelik bakımından orantısız taleplere uygulanmaktadır.²⁶

ABAD içtihatlarında hakkın kötüye kullanılması denetimi ile başvuru saiki arasındaki ilişki, *FT* kararıyla netleşmiştir. ABAD bu kararda, GVKT m. 12/5 ile m. 15/1-3'ün ilgili

²⁴ Objektif ve sübjektif unsurlar için *Brillen Rottler*, paragraf 36; *Recital* 63 amaç dayanağı için paragraf 37; *Recital* 63 dışı amaç ile tazminat koşullarını yapay olarak oluşturma niyeti için paragraf 40-41. "Yapay koşul oluşturma" standardizasyonu için bk. *Halifax*, paragraf 75 (*artificially*) ve *Emsland-Stärke*, paragraf 53 (*artificially creating the conditions*).

²⁵ Veri sorumlusunun bu istisnaya ancak istisnaen dayanabileceği ve ölçütlerin yüksek tutulması gerektiği yönünde *Brillen Rottler*, paragraf 35: "*kann sich jedoch ein Verantwortlicher nur ausnahmsweise auf einen solchen exzessiven Charakter berufen, und die Maßstäbe ... müssen ... hoch sein*"; ispatın m. 12/5 ikinci alt fıkrası uyarınca açıkça veri sorumlusunca üstlenilmesi gerektiği yönünde paragraf 35 ikinci cümle: "*nach Art. 12 Abs. 5 Unterabs. 2 DSGVO ausdrücklich der Verantwortliche den Nachweis für den exzessiven Charakter zu erbringen hat*"; dar yorum kuralı için paragraf 29. *Manifestly* eşiklerinin yorum güçlüğüne, veri sorumlusunun dayanaktan yoksun veya orantısız niteliğin talep anında apaçık olduğunu ispatlamak zorunda olduğuna ve *manifestly* sözcüğünün hem dayanaktan yoksunluk hem orantısızlık koşulunu nitelediğine dair doktriner saptama için bk. Radim Polčák, "Article 12 GDPR", *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* içinde, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, ve Christopher Docksey (Oxford University Press, 2020), 408. m. 21 ispat yükü çerçevesinin paraleli için ayrıca karşı. Gabriela Zanfir-Fortuna, "Article 21 GDPR", *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary* içinde, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, ve Christopher Docksey (Oxford University Press, 2020), 508, 517 (Art 21 C.2).

²⁶ Veri sorumlusunun ispat yükünün hükmü pratikte zayıflatabileceği uyarısı için bk. Wulf Kamlah, "Art. 12 DSGVO", *DSGVO/BDSG/TTDSG Kommentar* içinde, ed. Kai-Uwe Plath, 4. bs. (Otto Schmidt, 2023), Art. 12 Rn. 36-37 ("*Der praktische Anwendungsbereich der Vorschrift bleibt allerdings unklar... Geschwächt wird diese Regelung für den Verantwortlichen allerdings dadurch, dass er den Nachweis dafür erbringen muss*"). Tekrarlanan taleplerin öne çıkması hükmün lafza dayandırılmaktadır; GVKT m. 12/5: "*in particular because of their repetitive character*".

kişiden talep gerekçesini açıklamasını istemediğini; talep, sorumluluk doğurma amacıyla yapılmış olsa dahi ilk nüshanın ücretsiz sağlanması gerektiğini hükme bağlamıştır.²⁷ Bu saptama anılan denetim düzeniyle çelişmemekte, aksine onu tamamlamaktadır. Genel kural, ilgili kişinin talebini gerekçelendirmek zorunda olmamasıdır; veri sorumlusu, talebin hakkın kötüye kullanılması niteliği taşıdığını nesnel koşullarla ispatladığında ise istisnai savunma katmanı devreye girmektedir.

Ne var ki bu iki katmanlı yapı, *Digital Omnibus* önerisindeki amaç ölçütüyle gerilim içerisinde.²⁸ Komisyon önerisi, başvuru saikini hakkın kötüye kullanılması tespiti bağimsız bir ölçütü hâline getirmektedir; oysa ABAD içtihadında amaçtan sapma, ancak yapay koşul oluşturma niyetiyle birleştğinde hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğurur. Nitekim *EDPB-EDPS* Müşterek Görüşü 2/2026, aynı gerekçeyle hem amaç ölçütü önerisini hem de eşiği düşüren makul kanıt formülünü reddetmiştir.²⁹

B. AB Hukukunda Hakkın Kötüye Kullanılmasının Dogmatik Yeri ve AB Temel Haklar Şartı m. 54 Sınırı

GVKT m. 12/5'in dogmatik çerçevesi, AB hukukundaki üçlü bir ayırmadan hareketle ele alınabilir. İlk kategori hakkın kendi içsel sınırlarına ilişkindir. Bunun GVKT'deki karşılığı, m. 15/4'te yer alan başkalarının hak ve özgürlükleri sınırlandırır. İkinci kategori, anayasal düzeydeki dış sınırlardır. AB Şartı m. 52/1 uyarınca yürütülen orantılılık ve gereklilik denetimi ile Türk hukukunda benzer konumdaki Anayasa m. 13 bu kategoriyi oluşturur. Üçüncü kategori ise hakkın amacından saptırılarak kullanılmasıdır. Burada kullanım, biçimsel sınırlar içinde kalsa dahi hakkın amacıyla bağdaşmaz. GVKT m. 12/5 ağırlıklı olarak bu üçüncü kategoride konumlanmaktadır. Hak biçimsel olarak mevcuttur ve kullanım sınırları aşılmamıştır. Buna rağmen hakkın kullanımı, 63 numaralı gerekçedeki çerçevenin dışında kalan bir amaca hizmet etmektedir. Veri sorumlusundan tazminat almak için koşul oluşturulması bu kapsamdadır.³⁰ GVKT m. 57/4 ise bu üçüncü kategorinin denetim makamı düzeyindeki yansımasını oluşturmaktadır. *Österreichische Datenschutzbehörde* kararı da bu yorumu açıkça doğrulamaktadır.

²⁷ Bir diğ hekiminin, hastasının kendisine karşı sorumluluk davası açmayı amaçladığı gerekçesiyle tıbbi kayıtlarının ilk kopyasını ücretsiz vermeyi reddetmesine ilişkin olay için bk. C-307/22 *FT v DW* ECLI:EU:C:2023:811 (ABAD Birinci Daire, 26.10.2023), paragraf 38; hüküm fıkrası (Tenor) m. 1. Temyiz mahkemesi, başvurunun kötüye kullanılmadığını açıkça belirtmiştir.

²⁸ Başvuru saikini hakkın kötüye kullanılması tespiti bağimsız bir ölçütü hâline getiren değiştirilmiş metin için Avrupa Komisyonu, *Digital Omnibus*, m. 12/5.

²⁹ Başvuru saikine dayalı hakkın kötüye kullanılması ayağı ile düşürülmüş ispat eşiğinin reddi için EDPB-EDPS, Müşterek Görüş 2/2026, paragraf 54-57.

³⁰ Hakkın kötüye kullanılmasının için sınırlar ile dış sınırlardan ayrı, müstakil bir kategori olarak tanınması yönünde bk. *Österreichische Datenschutzbehörde*, paragraf 49 (üçlü ayırımın sistematizasyonu bu çalışmaya aittir); *Halifax* ve *Cusens* kararlarında hakkın kötüye kullanılması genel ilkesinin yeri için bk. *Cusens*, paragraf 32. Hakkın amacından saptırılarak kullanılması kategorisinin GVKT m. 12/5'e oturduğuna ve m. 12/5'in "*manifestly unfounded or excessive*" eşiğinin iki katmanlı yapısına ilişkin doktriner saptama için Polčák, "Article 12 GDPR", 408.

AB Şartı m. 54'ün bu çerçevedeki konumu ise ayrı bir incelemeyi gerektirir. AB Şartı m. 54 koruyucu bir hükümdür: AB Şartı'ndaki hiçbir hüküm, orada tanınan hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılmasını veya öngörülenden daha geniş ölçüde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunma hakkı verecek biçimde yorumlanamaz. Maddenin işlevi, devletin ya da diğer aktörlerin AB Şartı kapsamındaki hak rejimini içeriden parçalamasını önlemektir. Hüküm bu yönüyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) m. 17 ile aynı yıkıcı niyet standardını paylaşmaktadır. Bu standart, hakkın olağan kullanımını değil, hak rejiminin kendisini ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetleri hedef alır. AB Şartı m. 54, GVKT m. 12/5 savunmasından iki noktada ayrılır. Korunan değer bakımından AB Şartı m. 54 orada tanınan hak ve özgürlüklerin bütünü, GVKT m. 12/5 ise veri sorumlusunun makul külfet sınırını korur. Eşik bakımından AB Şartı m. 54 yıkıcı niyeti ararken GVKT m. 12/5 "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" başvuru yeterli görmektedir.³¹

AB içindeki hakkın kötüye kullanılması denetiminin neden ilgili kişiye yöneldiği, ancak bu ayırım göz önünde tutulduğunda anlaşılabilir. AB Şartı m. 54 temel hak rejimini korumakta; m. 12/5'in ilgili kişiye yönelik savunmasına kaynaklık etmek yerine, bu rejimi aşındıran uygulamalara karşı üst düzey bir güvence sunmaktadır. Başka bir deyişle AB Şartı m. 54, m. 12/5 denetiminin nedeni değil çerçevesidir.

Bu dogmatik çerçevenin Türk hukuku bakımından taşıdığı normatif ağırlık, AB hukukunun etkili uygulanması ilkesi (*effet utile*) ile AB hukukuna uyumlu yorum (*consistent interpretation*) arasındaki ayrıma göre belirlenmektedir. GVKT m. 12/5 bağlamında *Brillen Rottler* ve öncülü kararlarla kurulan yapı, Türkiye'yi Avrupa Birliği Antlaşması (*TEU*) m. 4/3 anlamında bağlamaz. Bu içtihat Türk yorumcu için ancak yol gösterici bir yardımcı kaynaktır. Ayırımın normatif sonuçları ise IV. Bölüm'de tartışılmaktadır.

II. Kişisel Verileri Koruma Kurulu İçtihadında Veri Sorumlusuna Yönelik Hakkın Kötüye Kullanılması

Kurul içtihadında hakkın kötüye kullanılması kavramının uygulama alanı, ilgili kişinin başvurusundan çok veri sorumlusunun işleme yapısı ve bildirim davranışı etrafında şekillenmektedir. Bu uygulama, 2018 tarihli erken bir karar özetinden, 2023/692 sayılı Karar'a kadar uzanan yayımlanmış beş kararda izlenebilmektedir. Bir başka kararda ise Kurul, veri sorumlusunun kötüye kullanma savunmasını yanıtsız bırakmıştır. Bu tutum aynı eğilimi dolaylı yoldan desteklemektedir. Aynı doktrin AB hukukunda, *Brillen Rottler* ile pekişen

³¹ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, m. 54; yapısal paralellik için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (4 Kasım 1950 tarihli, 3 Eylül 1953'te yürürlüğe girmiştir), 213 UNTS 221, ETS No 5, m. 17. Şart m. 54 ile GVKT m. 12/5 arasındaki ayırım için karşılaştırmalı çerçeve: AB Şartı m. 54'te ortadan kaldırma veya sınırlandırma eşiği; GVKT m. 12/5'te "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşiği. Dar yorum için karş. *Brillen Rottler*, paragraf 29.

biçimiyle ilgili kişiye karşı uygulanmaktadır. Kurul içtihadında ise kavram, veri sorumlusunun davranışını sınırlandıran bir araca dönüşmüştür. Bu yer değiştirme, çalışma boyunca muhatap değişimi eğilimi olarak anılmaktadır. Adlandırmanın dayanağı ile sınırları, bölümün sonunda ayrıca gösterilmektedir.

A. Veri Sorumlusuna Yönelik Formülün Doğuşu ve Uygulanışı

Kurul içtihadında hakkın kötüye kullanılması kavramına ilk değinen karar, 2018/63 sayılı İlke Kararıdır. Karar, kişisel verilere erişim yetkisi bulunanların “yetkileri aşmak ve/veya yetkilerini kötüye kullanmak suretiyle”, verileri işleme amacı dışında kullanmasını KVKK m. 12/1’e aykırı saymaktadır. Bu ifade, personelin yetkisini aşmasına odaklanmakta ve kurum içi yetki istismarıyla sınırlı kalmaktadır.³² 2018/63 sayılı İlke Kararı, kavramın Kurul içtihadındaki en erken görünümü olması bakımından anılmaya değer; fakat m. 12/1’in personel yetkisine ilişkin alanında kaldığından, burada incelenen karar kümesinin dışında tutulmuştur.

Kavramın veri sorumlusunun davranışına karşı m. 4/2-a’daki dürüstlük standardına ilk kez doğrudan bağlandığı karar ise 2019 tarihli Olayda bir varlık yönetim şirketi, alacağın temlik sonrasında, borçluya aynı içerikteki SMS’leri farklı tarihlerde birden fazla kez göndermiştir. Kurul, temlik bilgilendirmesini m. 5/2-e zemininde hukuka uygun bulmuş; buna karşın SMS’lerin tekrarlanan gönderimini “veri sorumlusunun sahip olduğu hakkı kötüye kullanımı olarak değerlendirilmesi” ifadesiyle nitelendirerek m. 4/2-a’daki dürüstlük ilkesine aykırılık tespit etmiştir.³³

Karar iki bakımdan önem taşımaktadır. Birincisi, Kurul m. 5/2-e’deki hukuki sebebi kabul etmekle birlikte, veri işlemenin biçimini ve sıklığını ayrı olarak denetlemiştir. Bu doğrultuda hukuki sebebin varlığı dürüstlük denetimini dışlamamıştır. Böylece bir hukuka uygunluk sebebi bulunsa dahi, dürüstlüğü aykırılığın veri işlemeyi hukuka aykırı kılabilceği görüşü, uygulamada karşılığını bulmuştur. KVKK m. 5/2’de yer alan “mümkündür” ifadesi de bu yorumu mümkün kılmaktadır. Bu çerçevede, biçimsel bir hukuka uygunluk sebebi bulunsa dahi, veri sorumlusunun amacı ile ilgili kişinin menfaati arasındaki denge aşırı ölçüde bozulmuşsa, kişilik hakkına saldırının varlığı kabul edilebilir. Bu yorum, Kurulun kararlarındaki hukuki sebep denetimi ile dürüstlük denetimini birbirinden ayıran

³² Kurulun 31.5.2018 tarihli ve 2018/63 sayılı İlke Kararı.

³³ Kurulun 2019/159 sayılı Kararından: “Şirket tarafından ilgili kişinin telefon numarasına aynı içerikteki mesajların farklı tarihlerde birden fazla gönderilmesinin veri sorumlusunun sahip olduğu hakkı kötüye kullanımı olarak değerlendirilmesi ve bu durumun Kanunun 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde yer alan kişisel verilerin işlenmesinin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesine aykırılık teşkil etmesi.”

ikili yapının teorik temelini oluşturmaktadır.³⁴ İkincisi, hakkın kötüye kullanılması nitelendirmesi, m. 18/1-b çerçevesinde hükmedilen 20.000 TL tutarındaki idari para cezasının gerekçesi hâline gelmiş; böylece salt bir üslup vurgusu olmaktan çıkmıştır.³⁵ Kurul bu kararda, dürüstlük ölçütünü veri sorumlusuna karşı katı biçimde uygulamıştır. Bu yaklaşım ise eleştiriye açıktır.³⁶

Hakkın kötüye kullanılması kavramının, veri sorumlusunun davranışına karşı doğrudan uygulandığı bir diğer karar 2023/692'dir. Olayda özel bir sağlık kuruluşunun internet randevu formu, tanıtım amaçlı veri işlemeye açık rıza verilmedikçe, randevunun tamamlanmasına imkân vermeyecek biçimde tasarlanmıştır. Kurul, randevu için işlenen kişisel verilerin “açık rıza işleme şartı dışındaki işleme şartlarına dayanabilmesi mümkün iken” veri sorumlusunun açık rızaya başvurmasını “aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olacağı” ifadesiyle nitelendirmiştir. Kurul bu davranışın, m. 4'te yer alan hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesine aykırılık teşkil ettiğini tespit etmiştir. Kararda, m. 18/1-b uyarınca 300.000 TL idari para cezasına hükmedilmiştir.³⁷

Bu karar, iki bakımdan belirleyicidir. Bir yandan “aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde” formülü, aldatmayı ve hakkın kötüye kullanılmasını yan yana, fakat birbirinden ayrı kategoriler olarak sıralamaktadır. Bu dizilim, kavramın m. 5/2 veya m. 4/2 uygulamasından türetilmediğini, müstakil bir nitelendirme olarak benimsendiğini göstermektedir. Öte yandan alternatif hukuki sebep varken açık rızanın zorunlu tutulması, hukuki sebep seçiminin dürüstlük ilkesiyle sınırlandırılabilirdiğini göstermektedir.

2022/655 sayılı Karar ise 2019/159'daki nitelendirmeyi yinelemekte; ayrıca ispat yükünün uygulamada nasıl dağıtıldığını ortaya koymaktadır. Olayda bir şirketin tasfiyesinin ardından ortaklarına alacak takibi kapsamında SMS gönderilmiş ve arama yapılmış; şikâyet üzerine Kurul, veri sorumlusu avukatın işleme faaliyetini m. 5/2-ç ve m. 5/2-e

³⁴ Frenzel'e atfen Yücedağ, “Genel İlkeler”, 50: “Yasal bir düzenlemenin eksikliği nedeniyle istisnai hallerde işlemin hukuka uygun sayılması söz konusu olabileceksen, dürüstlük kuralına uygun işleme ilkesinin kabulüyle işlemin hukuka aykırı sayılması mümkün olmaktadır”. Aynı sonuca KVKK m. 5/2 sayılı hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı hâlinde dahi hâkimin kişilik hakkına saldırı sonucuna varabileceği yönünde ulaşan doktriner okuma için bk. Hüseyin Murat Develioğlu, *6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (On İki Levha, 2017), 70-71: “veri sorumlusunun maksadı ile ilgili kişinin menfaati aşırı dengesiz ise hâkim kişilik haklarına bir saldırı olduğu sonucunu çıkarabilecektir”; denge testinin somut koşulları için Develioğlu, 79.

³⁵ Kurul, 2019/159 sayılı Karar: m. 18/1-b uyarınca 20.000 TL idari para cezası.

³⁶ Kurulun 2019/159 sayılı kararındaki yorumun katı olduğu değerlendirilmesi için bk. Mesut Serdar Çekin, Alper Işık, M. Furkan Akıncı ve Ahmet Esad Berktaş, *Veri Hukuku*, 2. bs. (On İki Levha, 2026), 194-195.

³⁷ Kurulun 2023/692 sayılı Kararından: “veri sorumlusunun sunacağı hizmet kapsamında randevu başvuru formunda işlenmesi gereken kişisel verilerin açık rıza işleme şartı dışındaki işleme şartlarına dayanabilmesi mümkün iken Kanun'un 5'inci maddesinin 1 numaralı fıkrasında düzenlenen açık rıza işleme şartına dayanmasının aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olacağı ve bu durumun Kanun'un 4'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesine aykırılık teşkil ettiği”. Kurul, m. 18/1-b uyarınca 300.000 TL idari para cezasına hükmetmiştir. Kararda ilke, m. 4'ün (1) numaralı fıkrası anılarak uygulanmıştır; hukuka ve dürüstlük kurallarına uygunluk ilkesi Kanun'un sistematığında m. 4/2-a'da yer alır.

zemininde hukuka uygun bulmuştur. Sürekli ve ısrarlı arama iddiası ise ispatlanamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.³⁸ Kararın temel tespitine göre, araç ile amaç arasındaki denge- nin bozulması ve veri sorumlusunun hakkını kötüye kullanması, m. 4/2-a'daki dürüstlük kuralına aykırılık doğurabilir.³⁹ Karar bir yandan 2019/159'da benimsenen ölçüsüzlük ve hakkın kötüye kullanılması testini önceki içtihat olarak teyit etmektedir. Diğer yandan Kurul, ispat yükünün nasıl dağılacığına açıkça hükmetmemekte; iddianın sunulan bilgi ve belgelerden anlaşılamadığı gerekçesiyle ihlal bulunmadığı sonucuna varmaktadır.

B. İctihatlarda Açık Kalan Sorular ve Eğilim Tespitinin Sınırları

2020/429 sayılı Karar'da Kurul, veri sorumlusunun hakkın kötüye kullanılması savun- masını esastan incelememiştir. Karara konu olan olayda bir icra avukatı, borçlunun iş arkadaşları ve ağabeyine, borç bilgisini içeren SMS göndermiştir. Avukat savunmasında, şikâyetin bizzat kendisinin "hakkın kötüye kullanılması olduğu" iddiasını ileri sürmüş; böylece ilgili kişiye tanınan başvuru hakkını veri sorumlusu lehine bir savunma aracına dönüştürmek istemiştir.⁴⁰ Kurul bu iddiaya değinmeksizin, üçüncü kişilere veri paylaşımı gerekçesiyle m. 12/1'in ihlal edildiğini tespit ederek idari para cezasına hükmetmiştir.⁴¹

Kararın katkısı, olumlu bir tespitten çok, böyle bir tespitin bulunmamasındadır. Bir yoru- ma göre, ilgili kişinin başvurusunu hakkın kötüye kullanılması sayan bir itiraz KVKK m. 13 bağlamında dayanaktan yoksundur. Kurulun bu tutumu anılan yorumla bağdaşmak- ta, en azından onu çürütmemektedir. Esasen ispat yükünü açıkça veri sorumlusuna yük- leyen GVKT m. 12/5'in ikinci alt fıkrasının KVKK m. 13'te karşılığının bulunmaması, bu boşluğun yalnızca uygulamada değil, kanun metninde de yer aldığını göstermektedir.⁴²

2023 tarihli bir diğer kararın konu edindiği olaylar 2019/159'dakilere benzemektedir: bir avukatlık ortaklığı, vekâleten takip ettiği alacak için borçluya beş kez SMS göndermiştir. Kurul, Karar'da mesajların ayda yalnızca bir kez, hafta içi ve mesai saatleri içinde gönderil- mesini esas almıştır. Bu somut ölçütlere dayanarak işlemenin, m. 4/2-a'daki hukuka ve dü-

³⁸ Kurulun 7.7.2022 tarihli ve 2022/655 sayılı Kararı.

³⁹ Kurulun 2022/655 sayılı Kararı: "araç ve amaç arasındaki dengede ölçsüz bir durum ortaya çıkarması ve veri sorumlusunun sahip olduğu hakkı kötüye kullanması sonucunu doğurması sebepleriyle söz konusu davranışın genel ilkelerden biri olan hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma şartına aykırılık taşıyacağı, bununla birlikte Kuruma iletilen şikâyetle aramalara ilişkin bir kayda yer verilmediği ve dolayısıyla ilgili kişilerin vekili tarafından iddia edilen 'defaten/ısrarla' arama yapılması durumunun sunulan bilgi ve belgelerden anlaşılamaması sebebiyle söz konusu veri işleme faaliyetinin Kanun'un 4'üncü maddesi gereğince hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak gerçekleşmediğinin ispat edilemediği."

⁴⁰ Kurul, 28.5.2020 tarihli ve 2020/429 sayılı Karar. Veri sorumlusunun savunma argümanı: "Şikâyetçinin güncel bilgi talebi sonrasında sistemde kayıtlı numaralarına 27.11.2018 günü SMS gönderilmesini şikâyet etmesinin hakkın kötüye kullanılması olduğu."

⁴¹ Kurul, 2020/429 sayılı Karar: m. 18/1-b uyarınca 125.000 TL idari para cezası; hakkın kötüye kullanılması iddiası esastan ele alınmadı.

⁴² İspatın m. 12/5 ikinci alt fıkrası uyarınca açıkça veri sorumlusunca üstlenilmesi gerektiği yönünde *Brillen Rottler*, paragraf 35: "...dass nach Art. 12 Abs. 5 Unterabs. 2 DSGVO ausdrücklich der Verantwortliche den Nachweis für den exzessiven Charakter zu erbringen hat." Bu kuralın KVKK m. 13'te karşılığı bulunmamaktadır.

rüstlük kurallarına uygun olma ilkesi ile m. 4/2-ç'deki ölçülülük ilkesine aykırı olmadığı sonucuna varmıştır.⁴³ Görüldüğü üzere 2023/437 sayılı Karar'da dürüstlük ve ölçülülük denetimleri somut göstergeler üzerinden yürütülmüştür. Karar bu yönüyle 2019/159'un ihlalle sonuçlanan uygulamasını tamamlamakta; kavramın her iki yönde de işletilebildiğini kanıtlamaktadır. Ne var ki testin nasıl uygulanacağına ilişkin belirgin bir usul de Karar'da belirlenmemiştir. Kurul, dürüstlüğe aykırılığın hangi eşikte doğacağını, ispat yükünün kime ait olduğunu ve sübjektif niyetin nasıl belirleneceğini sistemli biçimde açıklamamıştır. Bu sonuç muhatap değişimi eğilimini çürütmez. Ancak gerekçenin belirgin bir yapıya bağlanmaması, iki unsurlu testin uygulama düzeyinde henüz yerleşmediğini göstermektedir.

Yukarıdaki kararlar I. Bölüm'de incelenen iki unsurlu testle karşılaştırıldığında, muhatap değişimi eğiliminin somut içeriği belirginleşmektedir. Bu testte, objektif amaçtan sapma ile yapay koşul oluşturma unsurlarının bir arada gerçekleşmesi aranmaktadır; değerlendirmenin öznesi ise ilgili kişidir.⁴⁴ İspat yükü m. 12/5'in ikinci alt fıkrası uyarınca açıkça veri sorumlusuna yüklenmekte; eşik ise istisnai ve yüksek tutulmaktadır.⁴⁵

Kurulun 2023/692 sayılı kararında ise değerlendirmenin öznesi veri sorumlusudur. Alternatif hukuki sebebin varlığı objektif unsuru, Kurulun aldatıcı bulduğu form tasarımı ise sübjektif unsuru oluşturmakta; ikisinin bir araya gelmesiyle hakkın kötüye kullanılması tespitine varılmaktadır.⁴⁶ İki unsurlu yapı ortaktır. Oysa değerlendirmenin öznesi yer değiştirmektedir.

Bu özne farklılığına üç ayrım daha eşlik etmektedir. İlk ikisi ispat düzenine ilişkindir. KVKK metni ispat yükünü veri sorumlusuna açıkça yüklemekte ve eşğin yüksekliği de pozitif hukukta karşılık bulmamaktadır. Üçüncüsü, sübjektif unsurun tespit biçimine ilişkindir. Bu unsur, aldatıcı form gibi nesnel ve yapısal göstergeler üzerinden belirlenmekte; kişinin niyetine yönelik ayrıntılı bir incelemeye girilmemektedir.

⁴³ Kurulun 22.3.2023 tarihli ve 2023/437 sayılı Kararı: "söz konusu mesajların, ayda yalnızca 1 kereye mahsus olmak üzere, hafta içi, mesai saatleri içerisinde ilgili kişiye gönderildiği, bu kapsamda, söz konusu işleme faaliyetinin Kanunun 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan 'hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma' ve (ç) bendinde yer alan 'işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma' ilkelerine de aykırılık teşkil etmediği..."

⁴⁴ İki unsurun tanımı, yani biçimsel uygunluğa rağmen düzenlemenin amacının gerçekleşmediğini gösteren nesnel koşullar bütünü ile koşulları yapay biçimde oluşturarak avantaj sağlama niyeti için *Brillen Rottler*, paragraf 36: "[i] eine Gesamtheit objektiver Umstände, aus denen sich ergibt, dass trotz formaler Einhaltung der in der Unionsregelung vorgesehenen Bedingungen das Ziel dieser Regelung nicht erreicht wurde, und [ii] ein subjektives Element, das in der Absicht der betroffenen Person besteht, sich einen aus der Unionsregelung resultierenden Vorteil zu verschaffen, indem die Voraussetzungen für seine Erlangung künstlich geschaffen werden." Türkçe ifadesiyle, "yapay koşul oluşturma". Bu terim, *Halifax* kararındaki (paragraf 75) *artificially* ifadesine doğrudan paraleldir ve TMK m. 2 doktrinindeki muvazaa/düzmece kategorisinden ayrılır.

⁴⁵ Veri sorumlusunun bu istisnaya ancak istisnaen dayanabileceği ve ölçütlerin yüksek olması gerektiği yönünde *Brillen Rottler*, paragraf 35: "kann sich jedoch ein Verantwortlicher nur ausnahmsweise auf einen solchen exzessiven Charakter berufen, und die Maßstäbe ... müssen ... hoch sein."

⁴⁶ Kurul, 2023/692 sayılı Karar.

İncelenen kararların yeni bir doktrin ortaya koymadığı düşünülebilir. Gerçekten de hakkın kötüye kullanılması yasağı Türk Medeni Hukukunda köklü bir ilkedir. KVKK m. 4/2-a'daki dürüstlük standardı da bu ilkenin veri koruma alanındaki görünümüdür. Bu bakışla incelenen kararlar, Türk Medenî Kanunu (TMK) m. 2'deki yasağın sektörel bir uzantısından ibarettir. Bu saptama yerindedir. Nitekim bu çalışma yeni bir doktrin ileri sürmemekte; mevcut ilkenin uygulandığı alanın genişlediğine ilişkin betimsel bir tespit ortaya koymaktadır.⁴⁷

Kararların m. 4/2-a'nın olağan bir uygulaması olduğu da söylenebilir. Kullanılan araç, yani dürüstlük ilkesi, gerçekten aynıdır. Fakat yön farklılığı bu noktada gözden kaçmaktadır. Dürüstlük ilkesi GVKT uygulamasında ilgili kişiye, Kurul içtihadında ise veri sorumlusuna karşı işletilmektedir. Aracın aynı olması, işletildiği yönün değiştiği gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Hakkın kötüye kullanılması nitelendirmesinin m. 5/2-e yorumunun bir yan ürünü olduğu görüşüne ise katılamaz. 2019/159 ve 2023/692 sayılı kararlarda Kurul, formülü m. 5/2 değerlendirmesinin yanında, fakat ondan ayrı olarak kullanmıştır. 2023/692 sayılı Karar'daki "aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde" ifadesi, m. 5/2 tartışması tamamlandıktan sonra m. 4 dürüstlük ilkesi çerçevesinde müstakilen kurulmaktadır. Bu bağımsızlık yan ürün açıklamasına imkân bırakmamaktadır.

Nihayet bu nitelendirme, yaptırım kararına eklenmiş bir süsleme olarak da okunamaz. 2023/692'de "hakkın kötüye kullanımı niteliğinde" ifadesi, kabahat nitelendirmesi aşamasında ve m. 18/1-b çerçevesinde kullanılmıştır. O hâlde ifade yalnızca ceza miktarını değil, karar alma mantığını da belirlemektedir.⁴⁸

Bu değerlendirmeler, eğilim tespiti için hangi kararlara dayandığı sorusunu gündeme getirmektedir. Tespite esas alınan kararların sayısı altıdır. 2018 tarihli Karar Özeti, veri sorumlusuna yönelik doktrinin açık ifadelerle ortaya konduğu erken bir örnektir ve idari yaptırımla sonuçlanmıştır. 2019/159 sayılı Karar ise yerleşik formülün doğrudan uygulamasıdır. 2022/655 sayılı Karar ispat yükünün uygulamadaki görünümünü ortaya koyarken, 2023/437 sayılı Karar belirgin bir yapıya bağlanmamış somut ölçüt denetimini ve ihlal bulunmaması sonucunu yansıtmaktadır. 2023/692 sayılı Karar, doktrinin en gelişmiş örneğidir. Son olarak 2020/429 sayılı Karar, savunmayı yanıtsız bırakması nedeniyle bu kararlar dizisine dâhil edilmektedir. Buna karşılık 2018/63 sayılı İlke Kararı, yukarıda belirtildiği üzere m. 12/1'in personel yetkisine ilişkin uygulama alanında kaldığı için bu değerlendirme kapsamına alınmamıştır.

⁴⁷ Amaca aykırılık ile menfaat yokluğu ölçüleri için Şener Akyol, *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*, 2. bs. (Vedat Kitapçılık, 2006), §2.II, 23-25.

⁴⁸ Kurulun 2023/692 sayılı Kararı: m. 12/1 yükümlülüğüne aykırılık, m. 18/1-b çerçevesinde 300.000 TL; "hakkın kötüye kullanımı niteliğinde" nitelendirmesi ihlal tespiti için gerekçesinde yer almaktadır.

Bu tespitlerin dayandığı karar sayısının sınırlı olduğunu söylemek gerekir. İncelenen kararlar, Kurumun resmî internet sitesinde yayımlanan karar ve karar özetleri içinde “hakkın kötüye kullanılması” ve “dürüstlük kuralı” ifadeleri taranarak belirlenmiştir. Tarama Mayıs 2026’da tamamlanmıştır. Kurul kararlarının tamamı yayımlanmadığından, yukarıdaki tespitler yalnızca yayımlanmış kararlar bakımından geçerlidir; yayımlanmayan kararların bu tabloyu değiştirip değiştirmeyeceği ise bilinmemektedir. Dolayısıyla çalışma, Kurul uygulamasının bütününe ilişkin bir sonuç ileri sürmemektedir.

Şu hâlde ortaya konan, Kurul içtihadının bütününe ilişkin bir kategori olmayıp yayımlanmış kararlarda gözlemlenen ve Kurulun ileride vereceği kararlara doğrulanmaya ya da çürütülmeye açık bir eğilimdir. Karar sayısının azlığı bu tespitin değerini düşürmez. Öyle ki veri sorumlusunun kötüye kullanma savunmasının yanıtsız kaldığı, tek başına 2020/429 sayılı Karar’dan dahi görülebilmektedir.

III. KVKK m. 13’teki Düzenleme Boşluğu ve Karşılaştırmalı Hukukun Çizdiği Sınırlar

Bir önceki bölümde ortaya konan muhatap değişimi eğilimi betimsel düzeyde tutarlıdır. Ne var ki bu tutarlılık, normatif bir soruyu da beraberinde getirmektedir: KVKK m. 13, bu eğilimin gözlemlendiği içtihadı yeterli hukuki dayanağı sağlamakta mıdır? Bu sorunun yanıtı olumsuzdur. KVKK m. 13/3 veri sorumlusunun, başvuruyu gerekçesini açıklayarak reddedebileceğini öngörür; ancak reddin hangi koşullarda geçerli olacağını düzenlemez. GVKT m. 12/5’te yer alan “açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız” talep eşliğinin Türk mevzuatında karşılığı yoktur. Bu eksiklik, hâkimin TMK m. 1 uyarınca doldurabileceği teknik anlamda bir kanun boşluğu değildir. Temel hakkı sınırlandıran içerik Anayasa m. 13 gereği ancak kanunla belirlenebileceğinden, eksiklik yalnız yasama organının giderilebileceği bir düzenleme boşluğudur. Bu boşluk uygulamada Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ (Başvuru Tebliği) m. 6/1’in dürüstlük kuralına uygun sonuçlandırma yükümlülüğüyle doldurulmak istenmekte; ancak ikincil mevzuat düzeyindeki bu hüküm, Anayasa m. 13’teki kanunilik şartını karşılayamamaktadır. Boşluğun nasıl giderilebileceği sorusu ise Almanya, İtalya ve Fransa hukukları üzerinden yürütülen karşılaştırmalı bir sınır incelemesiyle ele alınmaktadır. Bu karşılaştırmanın gösterdiği husus, aktarılabilecek yapının dikkatle tartışılması gerektiğidir; yabancı hukuklardaki genel hükümlerin doğrudan alınması bu değerlendirmenin doğal sonucu değildir.

A. KVKK m. 13’teki Düzenleme Boşluğu ve Anayasal Kanunilik Sınırı

KVKK m. 13/3 uyarınca veri sorumlusu, başvuruyu kabul eder yahut gerekçesini açıklayarak reddeder.⁴⁹ Hüküm, ret yetkisinin hangi koşullar altında kullanılabileceğini belirle-

⁴⁹ KVKK m. 13/3: “Veri sorumlusu talebi kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder ve cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir.” KVKK m. 13 başvuru hakkı doktriner sistematik için bk. Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, 4. baskıdan tıpkı basım (On İki Levha, 2021), 434-436; Ekmekçi vd., *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 341-357; Çekin vd., *Veri Hukuku*, 328-336.

mez; yalnızca ret hâlinde gerekçe gösterilmesini arar. GVKT m. 12/5'in ikinci cümlesinde kurulan "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşiği ise KVKK m. 13'te bir karşılık bulmamaktadır.⁵⁰ Bu eksiklik salt kuramsal bir kusur değildir. Nitekim II. Bölüm'de incelenen 2020/429 sayılı Karar'da Kurul, veri sorumlusunun hakkın kötüye kullanılması savunmasını esastan ele almamıştır. Aynı boşluk idari yaptırım uygulamasında da kendini göstermektedir.⁵¹

Bu boşluğu doldurmaya elverişli başlıca metin, Başvuru Tebliği m. 6/1'dir. Hüküm, veri sorumlusunu başvuruları etkin biçimde ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutmaktadır.⁵² Ne var ki KVKK m. 4/2-a'daki dürüstlük standardı TMK m. 2 ile eş anlamlı değildir. Bu standardın veri korumanın iç mantığına göre özerk biçimde yorumlanması gerekir.⁵³ Özerk yorum gerekliliği, Başvuru Tebliği m. 6/1'deki dürüstlük atfı bakımından şu soruyu doğurmaktadır: Temel hak niteliği taşıyan başvuru hakkını sınırlayan bir eşik, tebliğ düzeyindeki bir hükümle tanımlanabilir mi?

Bu soruyu yanıtlamadan önce boşluğu genel hükümlerle doldurmayı öneren bir başka yorum yolunun sınırına bakmak gerekir. KVKK hükümlerinin Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümleriyle birlikte yorumlanması yöntemi, KVKK m. 9'daki yurt dışı aktarım imza şartı bağlamında ilgili kişiyi koruyucu yönde işletilmektedir. Bu yorum, aktarımın geçerlilik koşulunu sıkılaştırmaktadır. Oysa aynı köprünün KVKK m. 13'te veri sorumlusunun savunmasını genişletmek üzere ters yönde kullanılması, bu koruyucu işlevle doğrudan çelişmektedir. Bu yön asimetrisi, çalışmanın II. bölümünde saptanan muhatap değişimi eğiliminin metodolojik düzlemdeki yansımasıdır.⁵⁴ Aynı boşluğun, sırf veri sorumlusuna güçlük çıkarmak amacıyla yapılan başvuruların TMK m. 2/2 çerçevesinde

⁵⁰ Aynı boşluğu yansıtan tespit için bk. Ekmekçi vd., *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 344-345: GDPR m. 12/5'in "açıkça temelsiz veya aşırı" istisnası yalnızca AB hukukuna özgü bir kural olarak anılmakta, KVKK m. 13 ve Tebliğ çerhinde bir karşılığı gösterilmemektedir.

⁵¹ Kurulun 2020/429 sayılı Kararı: veri sorumlusunun "şikâyetçinin güncel bilgi talebi sonrasında sistemde kayıtlı numaralarına 27.11.2018 günü SMS gönderilmesini şikâyet etmesinin hakkın kötüye kullanılması olduğu" yolundaki savunma iddiası Kurul tarafından esastan ele alınmamış; m. 12/1 ihlali üzerinden yaptırım uygulanmıştır. GVKT m. 12/5 ikinci alt fıkrası ise talebin açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız niteliğini ispat yükünü veri sorumlusuna yüklemektedir: "*The controller shall bear the burden of demonstrating the manifestly unfounded or excessive character of the request.*" KVKK m. 13'te bu hükmün karşılığı bulunmamaktadır.

⁵² Başvuru Tebliği m. 6/1: "Veri sorumlusu bu Tebliğ kapsamında ilgili kişi tarafından yapılacak başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür."

⁵³ Yücedağ, "Genel İlkeler", 49, Braun/Schantz'a atfen: "Bu kavramın bağımsız yorumlanmasının daha yerinde olacağı kabul edilmelidir"; aynı sayfa: "BGB §242 hükmündeki dürüstlük kuralına uygun davranma ilkesi ile tam olarak örtüşmediğini." Aynı sonuca bağımsız biçimde ulaşan Türk doktrini için bk. Çekin vd., *Veri Hukuku*, 194: "söz konusu ilke, Medeni Kanun md. 2 f. 2'de belirtilen dürüstlük kuralıyla eş anlamda değildir. Bu çerçevede daha çok 'adil kullanım' söz konusudur"; açık hüküm bulunduğu hâllerde münhasıran dürüstlük kuralına dayalı hüküm tesisinin mümkün görülmediği görüşü için aynı eser, 195.

⁵⁴ KVKK iç hükümlerinin Türk Borçlar Kanunu genel hükümleriyle birlikte yorumlanması metodolojisinin Türk doktrininde tanındığı, ancak söz konusu köprünün KVKK m. 9'daki yurt dışına aktarımda şart olan imza bağlamında ilgili kişi lehine (aktarımın geçerliliğini sıkılaştırma yönünde) işletildiği örneği için bk. Nafiye Yücedağ ve Elif Beyza Akkanat-Öztürk, "Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarımına İlişkin Standart Sözleşmelerde İmza Şartı: Borçlar Hukuku Açısından Bir Değerlendirme", *İstanbul Hukuk Mecmuası* 83, S. 4 (2025): 1461: imza şartı "düzen hükmü olarak değerlendirilebilmesi mümkün gibi görünse de hükmün amacı ve Kurumun yaklaşımı dikkate alındığında bir geçerlilik şartı olarak yorumlanması gerektiği". Köprü KVKK m. 13'te veri sorumlusu savunmasını genişletmek üzere ters yönde işletildiğinde II. Bölüm'de saptanan muhatap değişimi eğiliminin başka bir görünümü doğmaktadır.

dikkate alınmaması yoluyla giderilmesi de düşünülebilir.⁵⁵ Oysa bu çözüm, Anayasa m. 13'teki kanunilik şartı ile *Brillen Rottler* kararındaki iki unsurlu test karşısında yetersiz kalmakta; KVKK m. 13'te yapılacak olası bir reformun yerini tutmamaktadır.

Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini öngörür. Bu şart, sınırlamanın kanuni bir dayanağa sahip olması yanında içeriğinin de kanunda yeterli belirlilikle düzenlenmesini ifade eder. Kanunilik güvencesi de bu nedenle biçimsel ve maddi boyutlarıyla birlikte değerlendirilir.⁵⁶ Anayasa m. 124 ise idareye yönetmelik ve tebliğ çıkarma yetkisi tanır. Bu yetki, kanunla çizilen çerçevenin uygulamaya ilişkin ayrıntılarla somutlaştırılmasından ibarettir. Tebliğ bu düzende adsız düzenleyici işlem niteliğindedir; başka bir deyişle Anayasa'da ismen sayılmamakla birlikte idarenin türev düzenleme yetkisine dayanan bir işlem kategorisinde yer alır. Normlar hiyerarşisinde yönetmeliğin altında bulunur. Üst normların kapsamını genişletmesi ya da daraltması mümkün değildir. Temel hakkın içeriğine ilişkin bir sınırlama, uygulama ayrıntısı sayılmaz; Anayasa m. 13 uyarınca kanunla düzenlenmesi gereken alana girer.

Başvuru Tebliği'nin 6/1 hükmünde dürüstlük kuralına yapılan atıf, ilgili kişinin başvuru hakkına maddi bir ret eşiği eklemeye elverişlidir. Dolayısıyla bu eşiğin tebliğ düzeyinde tanımlanması, Anayasa m. 13 ile m. 124 arasındaki yetki bölüşümüyle bağdaşmamaktadır. Başvuru Tebliği'nin KVKK m. 13/1 ile m. 22'deki düzenleme yetkisine dayandığı, bu nedenle kanunilik şartının karşılandığı ileri sürülebilir.⁵⁷ Ne var ki bu yetki devri, başvurunun veri sorumlusuna iletilme yönteminin Kurulca belirlenmesine ilişkin olup maddi bir ret eşiği koyma imkânı içermez. Başvuru Tebliği m. 6/1, dürüstlük atfıyla bir ret eşiği işlevi gördüğü ölçüde, dayandığı yetki devrinin sınırını da aşmaktadır.

AYM'nin kişisel verilerin korunmasına ilişkin içtihatları da bu sonucu desteklemektedir. AYM, KVKK m. 18 kapsamındaki bir idari para cezasına ilişkin kararında, idarenin takdir yetkisinin sınırsız olmadığını, itiraz merciinin ölçülülük, eşitlik ve cezada şahsılık iddialarını incelemek zorunda olduğunu vurgulamıştır.⁵⁸

⁵⁵ Sırf veri sorumlusuna zorluk çıkarmak amacıyla yöneltilen başvuruların TMK m. 2/2 hakkın kötüye kullanılması yasağı çerçevesinde dikkate alınmaması gerektiği, ancak ilgili kişinin bu amacı taşıdığının ispatının kolay olmadığı yönündeki değerlendirme için bk. Çekin vd., *Veri Hukuku*, 329. Söz konusu çözüm yolu yön asimetrisini gidermez; aynı asimetri bu kez TMK zemininde yinelenir. Tespit edilen ispat güçlüğü ise KVKK m. 13 metin reformunda ispat yükünün veri sorumlusuna ait olduğunun açıkça düzenlenmesiyle aşılabılır.

⁵⁶ Zeynel T. Kangal, *Kabahatler Hukuku*, 3. bs. (Adalet Yayınevi, 2022), 86-87: "Kanun koyucuya hitap eden belirlilik ilkesi, kabahatlerin ve yaptırımlarının koşullarının açık ve doğru bir şekilde tanımlanmasını gerekli kılmaktadır"; belirsiz çerçeve normların ve aşırı geniş alt ve üst sınırların belirlilik ilkesini zedelemesi için 89-90. KVKK m. 13'ün başvuru reddi eşik formülünü yalnız Başvuru Tebliği m. 6/1 ikincil mevzuat zemininde tutması, Anayasa m. 13 kanunilik şartının içerik belirliliği boyutunu karşılamamaktadır. Tebliğ'in Anayasa m. 124 dışındaki adsız düzenleyici işlem kategorisinde olduğu ve normlar hiyerarşisinde "üst normların kapsamlarını genişletemez ya da daraltamaz, üst normda değişiklik yapacak hüküm getiremez" sınırına tâbi bulunduğu için bk. Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku*, 16. bs. (Seçkin, 2023), 85.

⁵⁷ KVKK m. 13/1: "İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir." Tebliğ'in dayanağı için Tebliğ m. 2: "Bu Tebliğ, 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 13. maddesi ve 22. maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (g) bentlerine dayandırılarak hazırlanmıştır." m. 13/1'deki yetki devri başvurunun iletilme yöntemine ilişkin olup ret eşiğinin maddi içeriğini belirleme yetkisi içermez.

⁵⁸ AYM, M.I.I. (B no 2020/7518, KT 12.10.2023) RG 15.12.2023 sa 32400, paragraf 60: "İdarelerin sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız değildir"; paragraf 63: ölçülülük, eşitlik ve cezada şahsılık iddialarının Sulh Ceza Hâkimliğince incelenmesi zorunluluğu; Anayasa m. 35 mülkiyet hakkının usule ilişkin boyutu ihlal edilmiştir.

AYM Genel Kurulu, 2026 tarihli *Viennalife* kararında bir adım daha atmıştır. Karara konu olayda Kurul, kanunda yer almayan alenileştirme amacı kavramına Kurumun Uygulama Rehberi'ndeki açıklamalar üzerinden içerik kazandırmış ve KVKK m. 18/1-b uyarınca idari para cezası uygulamıştır. AYM'ye göre bu ceza ancak "kanun hükmünün öngörülemez şekilde geniş yorumlanması ile mümkün olmuş"tur. Mahkeme, sonuç olarak Anayasa m. 38'deki suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine oybirliğiyle karar vermiştir.⁵⁹ Böylece, yaptırıma esas ölçütün içeriğinin kanunda değil Kurum metnlerinde aranmasının kanunilik güvencesini ihlal edeceği, bireysel başvuru düzleminde hükme bağlanmıştır. Karar yaptırım normunu konu almakla birlikte, Başvuru Tebliği m. 6/1'in dürüstlük ilkesine yaptığı atfın ret eşiği işlevi bakımından bu çalışmada ulaşılan sonuç aynı hukuki temele dayanmaktadır. Ayrıca kanunilik şartının ihlali, ek bir yoruma ihtiyaç duyulmaksızın Anayasa m. 13'ün lafzına dayanılarak da tespit edilebilir.

Öte yandan TMK m. 2/2, hakkın açıkça kötüye kullanılmasını yasaklayan genel normdur. Bu nedenle söz konusu düzenlemeye, bu tartışmada sıklıkla karşılaştırmalı bir dayanak olarak başvurulmaktadır.⁶⁰ Hükümün uygulanmasında kötüye kullanmanın açıkça ortaya çıkması aranır. Bu yönüyle m. 2/2'deki "açıkça" sözcüğü, GVKT m. 12/5'teki *manifestly* eşiğiyle aynı işlevi görmektedir. Her iki hükümde de kötüye kullanma ancak apaçık olduğunda hukuki sonuç doğurur. Bir hak, hukuki kurumun öngörüldüğü amaca aykırı kullanıldığında kötüye kullanılmış sayılır. Bu ölçüt, *Brillen Rottler* kararındaki objektif amaçtan sapma unsuruna karşılık gelmektedir.⁶¹ Hakkın kötüye kullanılmasının başlıca ölçütleri menfaat yokluğu, amaca aykırılık, aşırı orantısızlık, kötü niyetli kullanım ve çelişkili tutum olarak sıralanmaktadır. Bu ölçütler, iki unsurlu testle yapısal bakımdan koşutluk göstermektedir.⁶² TMK m. 2 bu yönüyle, KVKK m. 13 reformu tartışmasında yararlanılabilecek genel bir hukuki zemin sunmaktadır.

⁵⁹ AYM (GK), *Viennalife* Emeklilik ve Hayat A.Ş. (B no 2020/32193, KT 27.1.2026) RG 16.6.2026 sa 33282. Kanunda alenileşmenin biçimine, amacına ve amaca aykırı kullanımın yaptırıma bağlanıp bağlanmadığına ilişkin açık düzenleme bulunmadığı, alenileştirme amacına ilişkin açıklamaların yalnızca Kurumun Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi'nde yer aldığı ve cezanın "kanun hükmünün öngörülemez şekilde geniş yorumlanması ile mümkün olmuştur" tespiti için paragraf 43; kanunilik ilkesinin kabahatler bakımından da geçerli olduğu ve yargı organlarının "suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda" bulunamayacağı için paragraf 39; oybirliğiyle ihlal sonucu için paragraf 45 ve hüküm fıkrası (B).

⁶⁰ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 2/2: "Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz." TMK m. 2/2 uygulamasında dürüstlük kurallarına aykırılığın "ayan beyan, apaçık" olması gerekliliği için bk. Akipek, Akıntürk ve Ateş Karaman, *Türk Medeni Hukuku*, 187. GVKT m. 12/5'in *manifestly unfounded* eşiği ile TMK m. 2/2'nin "açıkça" sözcüğü arasındaki metinsel paralellik bu doktriner okuma üzerinden teyit edilmektedir.

⁶¹ Mustafa Kılıçoğlu, *Yargıtay Kararları Işığında Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Açıkça Kötüye Kullanma Yasağı: İsviçre-Türk Öğretisi* (Bilge Yayınevi, 2015), §1.IV.7, 11: "Eğer hukuki kurum yasa tarafından belli bir amaç için öngörülmüşse, taraflardan biri tarafından yapılan davranış ya da hukuki işlem bu kurumun amacına aykırı ise bu, bir hakkın kötüye kullanılmasını teşkil edebilir."

⁶² Uğur Elibüyük, "Hak ve Özgürlükleri Kötüye Kullanma Yasağı: Bölgesel ve Uluslararası Hukuki Belgeler Perspektifinden Bir İnceleme", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27, S. 4 (2023): 520 dn. 4: "Hakkın kötüye kullanımı olarak kabul edilebilecek durumların tespiti için belirlenen bazı kriterler mevcuttur. Bunlar; hakkın kullanımında menfaat yokluğu, hakkın meşru amacına aykırı kullanılması, elde edilen menfaat ile verilen zarar arasındaki aşırı orantısızlık, hakkın kötü niyetli kullanılması ve hakkı kullananın çelişkili tutumu olarak sayılabilir." Kötüye kullanma yasağının AİHS m. 17 ile TMK m. 2 köprüsü için aynı eser, 519, 533.

Bu zemine iki kayıtlı başvurulabilir. Birincisi, KVKK m. 4/2-a'daki dürüstlük standardı TMK m. 2'ye indirgenemez. Standardın, KVKK'nin iç mantığına göre özerk biçimde somutlaştırılması gerekir.⁶³ İkincisi, *Brillen Rottler* kararındaki yapay koşul oluşturma biçimindeki subjektif unsur, muvazaa yahut düzmece kategorisiyle özdeş değildir. Bu unsur, ilgili kişinin hak sistemini bir avantaj elde etmek için araç olarak kullanma niyetini anlatır. Türk özel hukukundaki irade sakatlığı öğretisinden ayrı bir dogmatik kategori söz konusudur.⁶⁴

B. Karşılaştırmalı Çerçeve ve Yardımcı Ulusal Hak Modelinin Doğrudan İktibasının Sınırları

Karşılaştırmanın üç yargı çevresiyle sınırlandırılması bilinçli bir tercihin ürünüdür. Almanya'da GVKT ile Alman Medenî Kanunu'nda (BGB) düzenlenen ve TMK m. 2'ye karşılık gelen dürüstlük kuralı (*Treu und Glauben*, BGB § 242) arasındaki ilişki, yüksek mahkeme kararlarıyla açıkça kurulmuştur. Ayrıca TMK m. 2'nin kökeni olan İsviçre geleneğinin Alman hukukuyla yakınlığı, karşılaştırmayı Türk hukuku bakımından anlamlı kılmaktadır. İtalyan ve Fransız hukukları ise, Alman hukukunun aksine, karşılaştırmada karşıt örnekler olarak ele alınmaktadır. İtalya'da denetim makamı kararını dürüstlük kuralına dayandırmamış, Fransa'da ise yargılamada hakkın kötüye kullanılması savunması ileri sürülmemiştir.⁶⁵ Kıta Avrupası geleneğine bağlı bu üç hukuk düzenine ilişkin gözlemler, TMK m. 2 benzeri bir genel hükmün KVKK m. 13'e doğrudan iktibas konusunda ihtiyatlı olmayı gerektirmektedir.

Almanya'da iç hukuktaki genel dürüstlük hükmü ile GVKT rejimi arasındaki ilişkiyi Federal Yüksek Mahkeme (*Bundesgerichtshof*, *BGH*), IV ZR 177/22 sayılı kararıyla netleştirmiştir. Karara konu olan olayda sigortalı, ödediği primlerdeki artışların dayanağını öğrenmek amacıyla sigortacıdan bilgi talep etmiştir. Yüksek Mahkeme, BGB § 242'ye dayanan bu bilgi edinme hakkını GVKT m. 15'ten ayrı bir zeminde değerlendirmiş ve bu hükme yardımcı ulusal hak konumu tanımıştır. Bu bağlamda sunulan talep, GVKT m. 15'ten doğan hakkın yerini almaz; ona paralel ve onu tamamlayan, ulusal hukuk kaynaklı ayrı bir dayanak oluşturur. Her iki rejim kendi koşullarına göre işler. Koşulları AB hukukunda tanımlanan hakka karşı ulusal hüküm, bir savunma aracı olarak işletilemez.⁶⁶

⁶³ Schantz/Frenzel yaklaşımı ve "bağımsız yorum" için Yücedağ, "Genel İlkeler", 49.

⁶⁴ Subjektif unsur olarak yapay koşul oluşturma için bk. *Brillen Rottler*, paragraf 36: "ein subjektives Element, das in der Absicht der betroffenen Person besteht ... die Voraussetzungen für seine Erlangung künstlich geschaffen werden".

⁶⁵ İtalyan hukuku için bk. *Garante per la protezione dei dati personali*, *Provvedimento del 7 marzo 2024* [doc. web 10007853]; Fransız hukuku için bk. *Cour de cassation, chambre sociale*, 18 juin 2025, *pourvoi n° 23-19.022*.

⁶⁶ *BGH*, Urteil vom 27.09.2023 – IV ZR 177/22, NJW 2023, 3490. Kararın özet ilkesi Leitsatz (a), sigortalının hakkının varlığı ve kapsamı konusunda mazur görülebilir bir belirsizlik içinde olması hâlinde dürüstlük kuralından bir bilgi talebinin doğabileceğini belirtmektedir: "Dem Versicherungsnehmer kann aus Treu und Glauben ein Auskunftsanspruch ... zustehen, wenn er in entschuldbarer Weise über Bestehen und Umfang seines Rechts im Ungewissen ist"; Leitsatz (b) ise GVKT m. 15/1 ve 3'ten, gerekçelendirme yazılarının suretlerine ilişkin bir talebin kural olarak doğmadığını ifade etmektedir: "Aus Art. 15 Abs. 1 und 3 DSGVO folgt grundsätzlich kein Anspruch auf Abschriften der Begründungsschreiben"; veri korumaya yabancı amaçlar ("datenschutzfremde Zwecke") çerçevesinde açık bırakılan ve sonradan *Brillen Rottler* ile yanıtlanan hakkın kötüye kullanılması sorusu için Rn. 56.

Aynı yaklaşım, Alman Federal İş Mahkemesinin (*Bundesarbeitsgericht, BAG*) 8 AZR 61/24 sayılı kararında da sürdürülmüştür. Karara konu olayda, işçinin erişim başvurusuna geç yanıt verilmesi, manevi tazminat talebine dayanak yapılmıştır. *BAG*'a göre GVKT m. 82/1 çerçevesinde manevi tazminata hükmedilebilmesi için verilerin kötüye kullanılacağına ilişkin haklı bir şüphenin (*begründete Befürchtung des Datenmissbrauchs*) varlığı aranır. Dolayısıyla yanıtın gecikmiş olması tek başına kontrol kaybı (*Kontrollverlust*) sayılmaz.⁶⁷

BGB § 242'nin yardımcı konumda tutulması, Alman modelinde etkili uygulama ilkesine ilişkin kaygıyla açıklanmaktadır. İç hukuktaki genel hüküm AB hukukunun sağladığı hakka karşı bir savunma aracına dönüşseydi, GVKT m. 15'in AB hukukundaki bütünlüğü zedelenirdi. Ancak bu kaygı, Almanya'nın AB Antlaşması (*TEU*) m. 4/3 kapsamındaki sadakat yükümlülüğünden doğmaktadır ve Türk hukuku bakımından aynı sonuçları doğurmamaktadır. Türkiye AB üyesi olmadığından, etkili uygulama ilkesi Türk hukukunda doğrudan bağlayıcı bir norm oluşturmaz. Bununla birlikte ilke, AB hukukuna uyumlu yorum ile öngörülebilirlik gerekçelerini tamamlayan yorumlayıcı bir ölçüt olarak dikkate alınmaktadır. Diğer yandan Alman modelinden çıkarılacak somut bir uyarı vardır: TMK m. 2'nin KVKK m. 13 karşısında veri sorumlusu lehine bir savunma aracına dönüştürülmesi, *BGH*'nin dürüstlük kuralı için kurduğu modelin tam tersi bir sonuç doğuracaktır.⁶⁸

Türk hukukunda iki rejim arasındaki yapısal farkı derinleştiren bir etken daha vardır. TMK m. 2'nin hâkim tarafından re'sen uygulanması, hükmün Türk Medeni Hukuku'nda emredici bir davranış kuralı olarak yerleştiğini ortaya koymaktadır.⁶⁹ Buna karşılık GVKT m. 12/5'in ikinci alt fıkrası, ispat yükünü doğrudan veri sorumlusuna yüklemektedir. Ret kararının hukuka uygunluğunu denetim makamı önünde kanıtlama külfeti de aynı tarafa aittir. Bir yanda hâkimin re'sen müdahalesi, öte yanda veri sorumlusunun taşıdığı ispat yükü bulunmaktadır. Bu farklılık karşısında, TMK m. 2'nin GVKT m. 12/5'in işlevini olduğu gibi üstlenebileceği varsayımı savunulamaz.⁷⁰

İtalya ve Fransa örnekleri karşılaştırmalı tartışmalarda sık anılmakla birlikte burada savunulan tez bakımından her ikisi de olumsuz örnek niteliğindedir. İtalyan veri koruma

⁶⁷ *begründete Befürchtung des Datenmissbrauchs* standardı için bk. *BAG*, Urteil vom 20.02.2025 – 8 AZR 61/24, BeckRS 2025, 6265, Rn. 17; karardan aynen aktarılan ibare yalnızca budur.

⁶⁸ Dürüstlük kuralının, bilgi isteyen bilgi yükümlüsü aleyhine zahmetten kurtarmayı gerektirmediği yönünde BGH IV ZR 177/22, Rn. 38: "Treu und Glauben erfordern es nicht, dem Auskunftsuchenden Mühe auf Kosten des Auskunftsverpflichteten zu ersparen." TMK m. 2'nin KVKK m. 13 karşısında veri sorumlusu lehine savunma aracı olarak işletilmesi, bu modelin tam tersi bir sonuç doğurur.

⁶⁹ Akyol, *Dürüstlük Kuralı*, §1.V-VI, 10: "Sonuçta MK 2 emredicidir, aksine sözleşme yapılamaz."; hâkimin bu denetimi kendiliğinden yapması için aynı yer: "Hâkim bu kurallara uyulup uyulmadığını re'sen dikkate alır."; yargıcın re'sen ve metodik incelemesi için ayrıca Yalçın Kavak, *Medeni Hukukta Dürüstlük Kuralı ve İyiniyetin Korunması* (Legal Yayıncılık, 2019), 47-48.

⁷⁰ Kılıçoğlu, *Dürüstlük Kuralı*, §2.I, 13: "Yargıç kendiliğinden (re'sen) dürüstlük kuralı ve bir hakkın açıkça kötüye kullanılması yasasına aykırı eylem ve işlemleri göz önünde bulunduracağı gerçeğinde bir sorun bulunmamaktadır."

makamı *Garante*, 7 Mart 2024 tarihli *BCC Appulo Lucana* kararında, eski bir çalışanın GVKT m. 15 başvurusunu kısmen reddeden işverenin GVKT m. 12/4'ü ihlal ettiğine hükmetmiştir. *Garante* kararını GVKT m. 12 ile m. 15'in birlikte uygulanmasına dayandırmış, *buona fede* (dürüstlük kuralı) ilkesine ise hiç başvurmamıştır.⁷¹ Gerekçe bütünüyle hükmün lafzına dayanmaktadır: ilgili kişinin başvuru talebinin yerine getirilmesi “belirli koşulların gerçekleşmesine veya özel amaçların güdülmesine bağlı kılınamaz.”⁷² Karar, ne TMK m. 2 benzeri genel bir dürüstlük hükmüne ne de ulusal *buona fede* öğretisine dayanmaktadır. Böylece AB mevzuatının lafzı, somut olayda ulusal bir dürüstlük öğretisine başvurulmaksızın yeterli görülmüştür.

Fransız Temyiz Mahkemesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dairesi (*Cour de cassation, chambre sociale*), 18 Haziran 2025 tarihli *Publicis Sapient* kararında, işçinin hizmet e-postalarına erişim talebini GVKT m. 15 çerçevesinde değerlendirmiş; erişim hakkını hem üstveri hem içerik yönünden tanımıştır. Yegâne sınır, GVKT m. 15/4 uyarınca üçüncü kişilerin hak ve özgürlükleridir.⁷³ Karar, çalışmada savunulan tez bakımından ikinci karşıt örneği oluşturmaktadır. İşveren, GVKT m. 12/5'te öngörülen “açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız” talep eşliğine dayanmamış; bu nedenle Yüksek Mahkeme de bu eşliği değerlendirmemiştir.⁷⁴ Kapsamlı bir erişim talebi karşısında dahi işverenin bu eşliğe başvurmamış olması, savunmanın taraflarca ileri sürülmedikçe gündeme gelmediğini göstermektedir.

Almanya örneği yardımcı ulusal hak modelinin sınırlarını göstermektedir. İtalya ve Fransa örnekleri ise mevzuat metninin yeterli olabildiğini ve dürüstlük kuralı savunmasının incelenen kararlarda ileri sürülmediğini ortaya koymaktadır. Bir arada değerlendirildiğinde üç örnekten çıkan sonuç, genel hükme dayalı yardımcı hak modelinin Türk hukukuna doğrudan alınmaması gerektiğidir. Bu sonuç yalnızca KVKK m. 4/2-a'nın özerk yorumuna dayanmamaktadır. Hâkimin re'sen müdahalesi ile veri sorumlusunun ispat yükü arasında- daki, yukarıda açıklanan asimetri de aynı yönde işlemektedir. Türk Medeni Hukukunda

⁷¹ *Garante per la protezione dei dati personali, Provvedimento del 7 marzo 2024* [doc. web 10007853]. İlgili kişilerin bir gerekçe göstermesinin gerekmediği sonucunun m. 12 ile m. 15'in birlikte okunmasından çıkarılması için, “dalla lettura del combinato disposto degli artt. 12 e 15 del Regolamento non risulta la necessità per gli interessati di indicare un motivo”; ihlal tespiti: GVKT m. 12/3-4 ve m. 15; € 20.000 idari para cezası. Kararın gerekçelendirme zemini tamamen pozitifisttir; *buona fede* ifadesi kullanılmamaktadır.

⁷² *Garante, Prov. 7 marzo 2024: “la richiesta della reclamante ... è lecita, si rileva che la sua evasione non poteva essere subordinata al verificarsi di determinate condizioni o al perseguimento di particolari obiettivi.”*

⁷³ İşçinin hizmet e-postalarına üstveri ve içerik dâhil erişiminin, üçüncü kişilerin hak ve özgürlükleri saklı kalmak kaydıyla tanınması yönünde, *Cour de cassation, chambre sociale, 18 juin 2025, pourvoi n° 23-19.022, ECLI:FR:CCASS:2025:SO00668: “le salarié a le droit d'accéder à ces courriels, l'employeur devant lui fournir tant les métadonnées ... que leur contenu, sauf si les éléments dont la communication est demandée sont de nature à porter atteinte aux droits et libertés d'autrui.”*

⁷⁴ *Cass. soc., n° 23-19.022: kararda GVKT m. 12/5 “açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız” talep eşliğine ilişkin herhangi bir inceleme yoktur. Ayrıca işveren bu eşliği gerekçe olarak ileri sürmemiş, Yüksek Mahkeme de eşliği test etme imkânı bulamamıştır. Kararın doktriner önemi, kapsamlı bir erişim talebi karşısında dahi işverenin hakkın kötüye kullanılması savunmasına başvurmamış olmasıdır.*

dürüstlük kuralı hem yükümlülük doğuran hem de hakkın kötüye kullanılmasını yasaklayan yönleriyle bir bütünlük içindedir. Bu kural, KVKK m. 13 reformunun tasarımıyla yol gösterici nitelik taşımaktadır.⁷⁵ Buna karşın aynı zemin, yabancı hukuklardaki genel hükümlerin yahut TMK m. 2'nin KVKK m. 13'e eklenerek uygulanmasının önüne belirgin bir sınır da çizmektedir. IV. Bölüm'de önerilecek reform, bu sınırı gözetmekte ve *Brillen Rottler*'daki iki unsurlu testin kanun düzeyinde iktibasını öngörmektedir. Tasarlanan düzenleme, Anayasa m. 13'teki kanunilik şartını karşılamak üzere kurgulanmış müstakil bir hükümdür. TMK m. 2 ise bu düzenlemenin normatif kaynağı yerine yorum çerçevesini oluşturmaktadır.

IV. İki Unsurlu Testin KVKK'ya İktibas

Çalışmanın II. bölümünde ortaya konan muhatap değişimi eğilimi tek başına normatif bir zorunluluk doğurmaz. Ne var ki bu eğilim iki ayrı tespitle birlikte okunduğunda reform ihtiyacı belirginleşmektedir: Birincisi, III. Bölüm'de gösterildiği üzere KVKK m. 13/3, ret yetkisi bakımından hiçbir maddi eşik içermez. İkincisi ise bu boşluğu dolduran Başvuru Tebliği m. 6/1, Anayasa m. 13'te aranan kanunilik şartını karşılamamaktadır.

KVKK reformunu destekleyen gerekçeler farklı normatif temellere dayansa da birbirini tamamlamaktadır. Bunlar arasında anayasal kanunilik şartı, tek başına yeterli bir dayanak oluşturmaktadır. İlk olarak, AB hukukuna uyumlu yorum gerekçesi *Brillen Rottler* sonrasında güçlenmiştir. Kurul içtihadı, aynı iki unsurlu yapıyı denetimin muhatabını değiştirerek uygulamaktadır. Bu yönüyle AB'deki teste yapısal olarak yakındır. Yapının Kurul uygulamasında zaten tanınıyor olması, iktibas kolaylaştırmakta ve AB hukukuna uyumlu yorum gerekçesini güçlendirmektedir. İkinci olarak, öngörülebilirlik ihtiyacı somut ve günceldir. GVKT'ye ve KVKK'ye birlikte tâbi olan veri sorumluları, AB rejiminde iki unsurlu test çerçevesinde hareket etmektedir. KVKK m. 13'te benzer bir ölçütün bulunmaması ise aynı veri sorumlularının iki farklı hukuki standarda uyum sağlamasını gerektirmektedir. Üçüncü olarak, Anayasa m. 13'teki kanunilik şartı, üç gerekçe içinde anayasal düzeyde dayanak sağlayan unsurdur ve diğer iki gerekçeden bağımsız bir zeminde işlemektedir. Bu çalışmanın reform önerisi, ikincil mevzuatın değişken metin içeriği yerine ABAD'ın *Brillen Rottler* kararında AB hukukunun genel ilkesi olarak konumlandırıldığı yasağın iki yapısal unsurunu esas almaktadır. Bunlar, iki unsurlu test ile ispat yükünün yüksek bir eşikle birlikte veri sorumlusuna yüklenmesidir.

A. Reform Önerisinin Üç Ayaklı Normatif Gerekçesi

Türk hukukunda AB hukukuna uyumlu yorumun normatif temeli, bir yorum ilkesidir. Bu nedenle ilkenin ağırlığı TEU m. 4/3'te öngörülen sadakat yükümlülüğüne bağlı değil-

⁷⁵ Kanun hükümlerinin ihmalı, keyfilik ve hukuka güvenin sarsılması biçimindeki dürüstlük kuralı tehlikeleri için Akyol, *Dürüstlük Kuralı*, §1.IX, 17-19; dürüstlük kuralının pozitif ve negatif yönlü uygulaması ile genel teori zemini için Kılıçoğlu, *Dürüstlük Kuralı*, §1.II.2.a.

dir. Türk hukukunda, iktibas yoluyla alınan bir kanunun yorumunda mehzaz hukukun öğretisi ile içtihadı hâkimi bağlamaz. Yine de meşru ve yol gösterici bir yardımcı kaynak oluşturmaktadır. Nitekim Türk Medenî Kanunu yorumlanırken İsviçre öğretisinden ve mehzaz kanun olan İsviçre Medenî Kanunu'ndan yararlanılır.⁷⁶ KVKK da başta 95/46/EC Direktifi olmak üzere kişisel veri korumasına ilişkin uluslararası belgeler göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Çeşitli madde gerekçelerinde hükümlerin bu Direktife uygun biçimde düzenlendiği açıkça belirtilmektedir.⁷⁷ 95/46/EC, Kanun'un mehzaz olduğundan onun ardılı GVKT ve ona bağlı ABAD içtihadı, Kanun'un uygulanmasında yol gösterici bir kaynak olarak dikkate alınmaktadır.⁷⁸ AYM'nin kişisel verilerin korunması bağlamındaki bir kararında, ABAD'ın *Google Spain* içtihadına doğrudan atıf yapması ve Kurulun çeşitli kararlarında GVKT hükümleri ile ABAD içtihadına başvurulması, bu yöneline somut bir örnek oluşturur.⁷⁹ Ne var ki benzerlik burada sona ermektedir. TMK, İsviçre Medenî Kanunu'nun iktibasıyla, KVKK yalnızca 95/46/EC'den esinlenerek hazırlanmıştır. Bu nedenle TMK ile İsviçre Medenî Kanunu arasındaki koşutluk, KVKK bakımından ancak kıyasen ve daha zayıf olarak geçerli olabilir. Bununla birlikte bu sınır, GVKT içtihadının bağlayıcı olmadığı sonucunu değiştirmeyip pekiştirir.

Bu yardımcı kaynak konumu, Kurul bakımından GVKT'ye eksikli bir yorum zorunluluğu doğurmaz. Türkiye AB üyesi olmadığından *effet utile* (etkili uygulama ilkesi) Türk hukuku bakımından bağlayıcı bir norm oluşturmaz. Bunun yanında KVKK'nin kavramları ne mehzaz düzenlemeye ne de TMK m. 2'ye indirgenebilir. Bilakis yorum, Kanun'un iç sistematigi esas alınarak yapılmalıdır. Nitekim m. 4/2-a'daki dürüstlük ölçüsü TMK m. 2/2 ile eş anlamlı olmayıp adil kullanım ölçütü olarak somutlaşmaktadır.⁸⁰ Bu itibarla, GVKT'ye

⁷⁶ Akipek, Akıntürk ve Ateş Karaman, *Türk Medenî Hukuku*, 137-140; MK m. 1/II çerçevesinde bilimsel görüşler ve yargı kararları hâkim için "yalnız yol gösterici" olup "aynen uygulamakla yükümlü" olunmayan "yardımcı kaynak" niteliğindedir; bu ilke özellikle mehzaz ülke İsviçre'nin öğretisi ile Federal Mahkeme içtihadına, hatta "kanunun aslı olan İsviçre Medenî Kanunu"na başvurulmasına uygulanır (Yargıtay İkt. Bir. Kar. 26.3.1962 ve 28.11.1974). İktibas (*reception*) tanımı ve TMK'nin İsviçre Medenî Kanunu'ndan iktibası için aynı eser, 25, 32.

⁷⁷ 95/46/EC Direktifi kişisel veri korumasına ilişkin uluslararası belgelerin en ayrıntılı olarak sunan ve Tasarının "[u]luslararası belgeler, mukayeseli hukuk uygulamaları ve ülkemiz ihtiyaçları göz önüne alınmak suretiyle" hazırlandığını belirten değerlendirme için Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM Sıra Sayısı 117 (26. Dönem, 1. Yasama Yılı) Genel Gerekçe, s. 6; Madde Gerekçeleri: m. 3 ("Açık rıza, 95/46 EC sayılı Direktif dikkate alınarak tanımlanmaktadır"), m. 10 ("95/46/EC sayılı Direktife uygun olarak") ve m. 21 ("95/46/EC sayılı Direktifine uygun şekilde"). "Esas/mehzaz alınarak" ibaresi Genel Gerekçe'nin lafzında yer almaz; bu niteleme doktrinde ve bizzat Kurul kararlarında kullanılmaktadır: Kurul, 2020/435 sayılı Karar: "Kanunun büyük ölçüde esas alınarak hazırlandığı 95/46/EC sayılı ... Direktifinin".

⁷⁸ Kanun ilkelerinin incelenmesinde hem mehzaz Yönergenin hem de Kanun'un uygulanmasına yol göstermesi nedeniyle GVKT'nin dikkate alınacağı yönündeki yöntem açıklaması için Ekmekçi vd., *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 100: "... 95/46/AT numaralı Yönerge hükümleri Kanunun mehzaz olması sebebiyle Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü de Kanun'un uygulamasına yol gösterici olması sebebiyle dikkate alınacaktır." Aynı yönde Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, 352: "... 6698 sayılı Yasaya temel olarak 95/46/AT sayılı AB Yönergesi alınmıştır." Mehzazın yürürlükten kalkmış 95/46/EC olduğu tespiti için Develioğlu, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 16.

⁷⁹ Kurulun GVKT ve ABAD atıflı kararlarına örnekler için Kurul, 2020/481 sayılı Karar ile Kurul, 2020/167 sayılı Karar.

⁸⁰ M. 4/2-a dürüstlük ilkesinin TMK m. 2/2 ile "eş anlamda" olmadığı yönünde Çekin, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 70; dürüstlük ilkesinin özerk "adil kullanım" ölçütü olarak somutlaşması ile Kurulun TMK'ya dayanan görüşü ve 2019/159 sayılı kararın katı yorumunun eleştirisi için Çekin vd., *Veri Hukuku*, 194-195.

ilişkin ABAD içtihadı bu çalışmada yol gösterici bir karşılaştırma kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmanın reform önerisi de Kurula değil kanun koyucuya hitap eden bir *de lege ferenda* (olması gereken hukuka ilişkin) öneridir. *Brillen Rottler*, *Emsland-Stärke* ile *Halifax*'tan gelen ve *Cussens* ile AB hukukunun genel ilkesi niteliği kesinleşen testi GVKT m. 12/5 bağlamında pekiştirmiştir. Bu niteleme, ikincil mevzuat değişikliğiyle ortadan kalkmaz.⁸¹ Dolayısıyla *Digital Omnibus* önerisinin m. 12/5'i yeniden kaleme almaya girişmesi, bu genel ilkeyi geçersiz kılmamaktadır. Aynı doğrultuda *EDPB-EDPS* Müşterek Görüşü 2/2026 da önerinin makul ispat ölçüsünü düşürmesine açıkça karşı çıkarak yüksek eşğin korunmasını talep etmiştir.⁸² O hâlde reformun çıkış noktası, ABAD içtihadında pekişen iki yapısal parametre olmalıdır. İkincil mevzuat katmanında hâlen müzakere edilen metin içeriği ise bu bakımdan belirleyici değildir.

Öngörülebilirlik gerekçesi, tek tek kuruluşların iki ayrı mevzuata uyum külfeti yüklenmesinin ötesinde bir anlam taşımaktadır. GVKT m. 12/5 ispat yükünü açıkça veri sorumlusuna yüklerken KVKK m. 13 bu yükün kime düşeceği konusunda susmaktadır. II. Bölüm'de incelenen 2022/655 sayılı Kurul Kararı bu boşluğu somutlaştırmaktadır. Kurul, ispat yükünün dağılımına açıkça hükmetmeksizin iddianın belgelerden anlaşılmadığı gerekçesiyle ihlal bulunmadığı sonucuna varmıştır.⁸³ Bu nedenle veri sorumluları, aynı davranış bakımından AB'de başka, Türkiye'de başka bir ispat standardıyla karşılaşmaktadır. GVKT m. 83'te öngörülen etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırım rejiminden, hakkın kötüye kullanılması eşiklerinin mevzuat düzeyinde yeterli belirlilikle düzenlenmesi anlaşılabılır. İki ayrı rejime uyum zorunluluğunun doğurduğu külfet de bu çerçeveye bağdaşmamaktadır.⁸⁴ Öte yandan KVKK m. 18, idari para cezalarının belirlenmesinde yalnızca üç ölçüt öngörmektedir. Oysa GVKT m. 83/2 on bir kıstastan oluşan ayrıntılı bir değerlendirme çerçevesi sunmaktadır. Bu farklılık, orantılılık bakımından sorun yaratmaktadır.⁸⁵

⁸¹ GVKT m. 12/5'in genel ilkeyi ifade ettiği tespiti için *Brillen Rottler*, paragraf 30: "in Art. 12 Abs. 5 DSGVO ein allgemeiner Grundsatz des Unionsrechts zum Ausdruck kommt, wonach sich Einzelne nicht in betrügerischer oder missbräuchlicher Weise auf unionsrechtliche Normen berufen dürfen"; genel ilkenin ikincil mevzuat değişikliğinden bağımsız işlediği yönünde *Cussens*, paragraf 27 ve 31.

⁸² M. 12/5'in değiştirilmiş metni için Avrupa Komisyonu, *Digital Omnibus*; 'makul kanıt' ibaresinin kaldırılması önerisi ve yüksek eşğin korunması talebi için *EDPB-EDPS*, Müşterek Görüş 2/2026, paragraf 57.

⁸³ İspat yükünün fiilen ilgili kişi üzerinde bırakıldığı karar için Kurul, 2022/655 sayılı Karar: "söz konusu veri işleme faaliyetinin Kanun'un 4'üncü maddesi gereğince hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak gerçekleşmediğinin ispat edilemediği".

⁸⁴ GVKT m. 83/1: "effective, proportionate and dissuasive" üçlüsü. Bu üçlünün uygulamadaki çerçevesi için bk. İbrahim Barış Sayar, "The Administrative Fines Regime of the General Data Protection Regulation and Its Impact", *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 3, S. 1 (2021): 4-6. Eşiklerin belirlilikle düzenlenmesi gereğine ilişkin çıkarım kaynağına değil, bu çalışmaya aittir.

⁸⁵ Uğur Aşkın, "Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarının Yerine Getirilmemesi Kabahati (KVKK m. 18/1-c)", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 14, S. 56 (2023): 16-19. KVKK m. 18 idari para cezalarının miktarı, genel kanun niteliğindeki Kabahatler Kanunu (5326) m. 17/2 uyarınca yalnızca kabahatin haksızlık içeriği, failin kusuru ve ekonomik durumu ölçütleriyle belirlenmektedir; buna karşılık GVKT m. 83/2 on bir kalemlik açık kıstas kataloğu (ihlalin niteliği, kapsamı ve amacı, etkilenen kişi sayısı, zarar düzeyi, kasıt veya ihmal, denetim makamıyla iş birliği derecesi, etkilenen veri kategorileri ve benzeri) içermektedir. Aşkın, orantılılık kıstaslarının KVKK m. 18'de, yani kanun düzeyinde düzenlenmesi gereğini savunmaktadır (19). Bu argüman çalışmanın iktibas tezini orantılılık ekseninden tamamlamaktadır.

Anayasa m. 13'te yer alan kanunilik şartı, üç gerekçe arasında anayasal dayanağa sahip tek gerekçedir. III. Bölüm'de gösterildiği üzere Başvuru Tebliği m. 6/1'deki dürüstlük atfının ilgili kişinin başvuru hakkına maddi bir ret eşiği eklemesi, Anayasa m. 13 ile m. 124 arasındaki yetki bölüşümüyle bağdaşmamaktadır. Bu sonuca karşı mevcut yargısal denetimin, yani 7499 sonrası idare mahkemesinde dava açma imkânı ile AYM'ye bireysel başvuru yolunun, kanunilik açığını *ex post* kapatabileceği ileri sürülebilir. Oysa hakkın kötüye kullanılması eşiğinin içeriği önceden bilinemediği sürece, yargısal denetim ancak *ex post* bir düzeltme aracı olarak kalır. Öngörülebilirlik ise *ex ante* belirlilik gerektirir. AYM de Anayasa m. 35'te düzenlenen mülkiyet hakkı bağlamında bir idari para cezasını incelerken, idarenin takdir yetkisinin sınırsız olmadığını ve yargısal denetimin ölçülülük, eşitlik ve cezada şahsılık iddialarını ele almak zorunda olduğunu vurgulamıştır. Bu tespit de burada savunulan yorumu desteklemektedir.⁸⁶ Denetimin kapsamı, *Viennalife* kararıyla kanunilik boyutunu da içine alacak biçimde genişlemiştir. Mahkeme, kanunda düzenlenmeyen bir ölçütün Kurum rehberindeki açıklamalarla doldurulmasına dayanılarak verilen idari para cezasını suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmaz bulmuştur.⁸⁷

B. Kapsamı Sınırlı Üç De Lege Ferenda Kanun Değişikliği Önerisi

Önerilen reformun kapsamı dardır: III. Bölüm'de saptanan düzenleme boşluğunun doldurulması ve Anayasa m. 13'teki kanunilik şartının karşılanması hedeflenmektedir. Kurulun rehber kararı ile KVKK m. 4/2-a'daki çift yönlü standardın somutlaştırılması ise ileride yapılacak bir incelemeyle bırakılmaktadır.

İlk öneri, KVKK m. 13/3'e şu hükmün eklenmesidir: "Açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız olan taleplerde veri sorumlusu, talebi gerekçesini açıklayarak reddedebilir veya bu talebi karşılamak için makul bir ücret talep edebilir." Bu düzenleme, GVKT m. 12/5'in "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşiğini, TMK m. 2/2'deki açıkça ölçütüyle uyumlu biçimde kanun metnine taşıyacaktır. Başvuru Tebliği m. 6/1'in dolaylı bir dürüstlük atfıyla üstlendiği işlev de böylece kanun düzeyine çıkarılmış olacaktır. *Brillen Rottler*'da benimsenen dar yorum kuralı (*eng auszulegen*), önerilen hükmün yorumuna da yol gösterecek; ret yetkisi istisnai ve sınırlı bir mekanizma olarak kalacaktır.⁸⁸

İkinci öneri, KVKK m. 13'ün şu fıkra ile tamamlanmasıdır: "Talebin açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız olduğunu ispat yükü veri sorumlusuna aittir." Bu hüküm, *Brillen*

⁸⁶ AYM, M.I.I., paragraf 60: "idarelerin sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız değildir"; ölçülülük, eşitlik ve cezada şahsılık iddialarının Hâkimlikçe incelenmesi zorunluluğu için paragraf 63.

⁸⁷ AYM, *Viennalife*, paragraf 43: idari para cezasının uygulanması "kanun hükmünün öngörülemez şekilde geniş yorumlanması ile mümkün olmuştur"; Anayasa m. 38 ihlali için paragraf 45.

⁸⁸ İstisnanın dar yorumlanacağı kuralı için *Brillen Rottler*, paragraf 29: "Art. 12 Abs. 5 DSGVO sieht ... eine Ausnahme ... vor, die eng auszulegen ist."

Rottler'da ifade edilen, ispatın veri sorumlusuna yüklenmesi (*Nachweis*) kuralının Türk hukukundaki karşılığını oluşturacaktır.⁸⁹ Mevcut boşluk, II. Bölüm'de savunmanın yarıntısız bırakılması yönünden incelenen 2020/429 sayılı Kurul Kararı'nda somut biçimde ortaya çıkmıştır. Veri sorumlusu hakkın kötüye kullanılması savunmasını ileri sürmüş, Kurul ise bu iddiayı esastan incelememiştir. İspat yükünün veri sorumlusuna yüklenmesi hem bu boşluğu kapatmaya hem de anılan savunmanın hukuki dayanağını m. 13 metnine bağlamaya elverişlidir. Bununla birlikte iki rejim arasındaki sistematik farklılık gözden uzak tutulmamalıdır. TMK m. 2 kapsamında hâkim, hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığını re'sen gözetirken, GVKT m. 12/5 açık bir ispat yükü kuralı öngörmektedir.⁹⁰ Bu yapısal ayrışma, *Brillen Rottler* formülünün Türk hukukuna ancak kanun düzeyinde açık bir hükümle alınabileceğini göstermektedir.

Bu ikinci öneri, masumiyet karinesi ve idarenin ispat yüküyle çelişmez. Önerilen kural, ilgili kişi ile veri sorumlusu arasındaki başvuru ilişkisini düzenleyen bir istisna normudur. İşlevi ise yaptırım uygulamak değil, başvuru hakkının sınırlarını belirlemektir. Veri sorumlusu, ret kararını açıkça dayanaktan yoksunluk veya orantısızlık istisnası kapsamında gerekçelendirdiği zaman, istisnadan yararlanan taraf sıfatıyla bunun koşullarını ispat etmelidir. Bu sonuç, TMK m. 6'daki genel ispat kuralıyla da uyumludur. Genel ispat yükünün yer değiştirmesi söz konusu değildir.

Masumiyet karinesi ise kabahat ve yaptırım usulünde işlemeye devam eder. Anayasa m. 38/4 uyarınca suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Dolayısıyla Kurulun veri sorumlusuna idari para cezası verebilmesi için ihlali ispat külfeti idarede kalır. Önerilen fıkra, veri sorumlusunun ret kararını gerekçelendirme ve belgeleme yükümlülüğünü düzenlemektedir. Böylece ispat külfeti, ret kararının dayanaklarıyla sınırlı tutulmakta; genel bir suçsuzluk ispatı yükümlülüğüne dönüşmemektedir. İstisnaya veya savunmaya dayanan tarafın bunu ispat etmesi, suç ispat yükü iddia edende kaldığı sürece masumiyet karinesini zedelemeyiz. Nitekim GVKT m. 12/5'in ikinci alt fıkrası da ispat yükünü aynı hukuki düşünceyle veri sorumlusuna yüklemektedir.⁹¹

⁸⁹ İspatın veri sorumlusunca üstlenilmesi kuralı için *Brillen Rottler*, paragraf 35; hakkın kötüye kullanılması savunmasının esastan ele alınmaksızın m. 12/1 ihlalinin tespit edildiği karar için Kurulun 2020/429 sayılı Kararı.

⁹⁰ TMK m. 2'nin, *iura novit curia* kuralı gereği yargıç tarafından re'sen, tarafların öne sürmesine bağlı olmaksızın uygulandığı yönünde Necle Giritlioğlu, *Dürüstlük Kuralları, Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, Özellikle Şekil Eksikliğinden Dolayı Geçersizliğin Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı ile Sınırlandırılması* (İstanbul, 1989), 45. Yargıcın re'sen müdahalesi ile *Brillen Rottler* paragraf 35'teki ispatın veri sorumlusunca üstlenilmesini öngören *Nachweis* kuralı yapısal olarak farklıdır. Türk hukukunda yargıcın re'sen müdahalesi gerekirken, AB hukukunda ispat yükü veri sorumlusuna yüklenmektedir.

⁹¹ TMK m. 6: "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür." Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 38/4: "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." İstisna veya savunmaya dayanan tarafın ispat yükünü üstlenmesinin, suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece masumiyet karinesini zedelediği yönünde bk. Kangal, *Kabahatler Hukuku*, 167-168: "genel anlamda suçun kanıtlanması yükümlülüğü iddia edende kaldığı sürece, savunmasını oluşturmak için ispat yükünü sanığa devreden kurallar ile hukuki veya fiili varsayımların olduğu durumlarda ispat yükünün yön değiştirmesi, masumiyet karinesine aykırılık taşımaz." GVKT m. 12/5 ikinci alt fıkrası da ispat yükünü aynı mantıkla veri sorumlusuna yüklemektedir: "*The controller shall bear the burden of demonstrating the manifestly unfounded or excessive character of the request.*"

Üçüncü öneri iki bileşenden oluşmaktadır: Başvuru Tebliği m. 6/1'deki dürüstlük standardının kanun metnine aktarılması ve usule ilişkin ayrıntıların yeniden düzenlenecek Tebliğ'e bırakılması. Önerinin odağında, temel ret eşiğinin KVKK m. 13'e taşınması yer almaktadır. Bu değişiklikte başvurunun reddine ilişkin temel ölçüt kanuni dayanağa kavuşacak ve Anayasa m. 13'te öngörülen kanunilik şartı bakımından gerekli zemin sağlanacaktır. Tebliğ ise ret kararının belgelendirilmesi, ilgili kişiye açıklama imkânı tanınması ve süreler gibi usule ilişkin ayrıntıları düzenlemeyi sürdürecektir.⁹²

Nihayet Anayasa m. 13'teki kanunilik şartı, idari yaptırım rejiminde de bağlayıcıdır. İdare, kişisel veya mali bir yükümlülüğü ancak kanunun çizdiği sınırlar içinde öngörebilir.⁹³ Bu nedenle başvurunun reddine ilişkin eşiğin kanun düzeyinde düzenlenmesi anayasal bir gereklilik taşımaktadır. Kurulun ilke kararları ise adsız düzenleyici işlem niteliğinde olup Anayasa m. 124'te öngörülen yetki sınırları içinde kalmak zorundadır. Aynı gerekçeyle hakkın kötüye kullanılması eşiğinin ilke kararlarıyla belirlenmesi de anayasal bakımdan yeterli değildir.⁹⁴ Son olarak orantılılık denetimi, elverişlilik, gereklilik ve dar anlamda orantılılık olmak üzere üç alt teste dayanır. Bu testlerin somut içeriğinin kanundan çıkarılabilmesi, denetimin öngörülebilirliğini ve işlerliğini güçlendirmektedir.⁹⁵

EDPB-EDPS Müşterek Görüşü 2/2026'da önerilen nesnel değerlendirme ve belgelendirme güvencesi de kanunda düzenlenecek ret eşiği ile Tebliğ'e bırakılan usul kuralları arasındaki bu ayrımla doğrudan örtüşmektedir. AYM'nin orantılılık denetimine ilişkin tespitleri ışığında, kanunilik şartını karşılayan KVKK m. 13'te yapılacak bir düzenleme, idare mahkemesi denetiminin maddi içeriğini de belirginleştirecektir.⁹⁶ Nitekim 7499 sayılı Kanun'la KVKK m. 18'e eklenen üçüncü fıkra, 1 Haziran 2024'ten itibaren Kurulun idari para cezalarına karşı açılacak davaları idare mahkemelerine taşımıştır. Böylece reform öncesindeki sulh ceza hâkimliği ile idare mahkemesi ayrımı ortadan kalkmış, denetim tek yargı kolunda toplanmıştır. Bu kurumsal birleşme, Kanun reformuyla maddi içerik kazandıracak başvuru reddi eşiğinin tutarlı biçimde denetlenmesine imkân vermektedir.⁹⁷

⁹² Başvuru Tebliği m. 6/1: "etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak"; gerektiği gibi belgeleme (*properly documented*), nesnel değerlendirme (*objective assessment*) ve ilgili kişiye açıklama fırsatı için EDPB-EDPS, Müşterek Görüş 2/2026, paragraf 58.

⁹³ İdarenin kanuniliği ilkesi için bk. Cemal Başar, *Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması* (On İki Levha, 2020), 248: "idarenin kişisel veya mali bir yükümlülüğü getirebilmesinin yalnızca kanunun çizdiği sınırlar içinde mümkün olabileceği".

⁹⁴ Kurul ilke kararlarının adsız düzenleyici işlem niteliği ve Anayasa m. 124'teki yetki sınırı için Başar, *Kişisel Verilerin Korunması*, 292-293.

⁹⁵ Ölçütülük ilkesinin elverişlilik, gereklilik ve orantılılık biçimindeki üç alt unsuru için bk. AYM, E.2025/120, K.2025/270, 25.12.2025, paragraf 18.

⁹⁶ Yeniden yargılamaya ile Sulh Ceza Hâkimliğinin ölçütülük, eşitlik ve cezada şahsılık iddialarını inceleme yükümlülüğü için AYM, M.I.I., paragraf 63.

⁹⁷ 7499 sayılı Kanun m. 35 ile eklenen yeni KVKK m. 18/3: "Kurulca verilen idari para cezalarına karşı, idare mahkemelerinde dava açılabilir." Reformun yürürlük dönemine ilişkin doktriner aktarım için bk. Çekin vd., *Veri Hukuku*, 438-439: "1 Haziran 2024 tarihinden itibaren verilen idari para cezalarının denetimi idare mahkemeleri tarafından yapılmaktadır"; "İdari para cezası dışında Kurul tarafından verilen kararlar için yargı yeri idare mahkemesidir. Dolayısıyla yeni düzenleme ile bu ayırım kaldırılmış ve Kurulun hem idari para cezası hem de diğer kararlarının denetiminin yalnızca idari yargı tarafından gerçekleştirilmesi sağlanmıştır."

Sonuç

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, hakkın kötüye kullanılması kavramını 2018 tarihli bir Karar Özeti'nden 2019/159 ve 2023/692 sayılı kararlara uzanan süreçte, veri sorumlusunun işleme yapısına ve bildirim davranışına karşı kullanmıştır. 2020/429 sayılı Karar bu eğilimi dolaylı yoldan pekiştirmiştir. Kurul bu kararda, veri sorumlusunun savunma olarak ileri sürdüğü kötüye kullanma iddiasını esastan incelememiştir. AB hukukunda *Brillen Rottler* ile yerleşen içtihadta ise inceleme ilgili kişinin davranışına yönelmektedir. Objektif amaçtan sapma ile yapay koşul oluşturma unsurlarından oluşan iki unsurlu yapı, Kurul içtihadında ters yönde, veri sorumlusunun davranışını sınırlamak üzere uygulanmaktadır. Bununla birlikte bu saptama, yayımlanmış beş Kurul kararının ortaya koyduğu eğilimle sınırlıdır. Kurulun sonraki kararları bu eğilimi pekiştirebileceği gibi farklı bir içtihat çizgisi de geliştirebilir. Şu hâlde ortaya konan, evrensel bir kategori değil, bir muhatap değişimi eğilimidir: denetimin muhatabı, ilgili kişiden veri sorumlusuna kaymaktadır.⁹⁸

Bu eğilim, III. Bölüm'de ortaya konan düzenleme boşluğuyla birlikte okunduğunda reform ihtiyacını somutlaştırmaktadır. KVKK m. 13/3, veri sorumlusunun ret yetkisini yalnızca gerekçelendirme ödevine bağlamakta, GVKT m. 12/5'te öngörülen "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşliğini içermemektedir. Uygulamada bu boşluğu ikincil mevzuat düzeyinde doldurmaya yönelen Başvuru Tebliği m. 6/1'in dürüstlük kuralına yaptığı gönderme ise Anayasa m. 13'teki kanunilik şartı bakımından sorunludur.⁹⁹

Reformu gerektiren nedenler üç noktada toplanmaktadır. Birincisi uyum gerekçesidir. KVKK'nin göz önünde tutularak hazırlandığı 95/46/EC Direktifi'nin ardılı GVKT, ret eşliğini ve ispat yükünü m. 12/5'te açıkça düzenlemektedir. Resmî politika belgelerine yansıyan uyum hedefi de bu yöndedir. İkincisi öngörülebilirlik gerekçesidir. Ret yetkisinin sınırları bugün öngörülebilir değildir. Eşik kanunda değil, Başvuru Tebliği'nin dürüstlük kuralına yaptığı göndermede aranmakta, ispat yükünün kime ait olduğu da kanun metninden çıkarılamamaktadır. GVKT kapsamında da faaliyet gösteren veri sorumluları için buna iki farklı hukuki rejime uyum yükümlülüğü eklenmektedir. Üçüncüsü kanunilik gerekçesidir. Anayasa m. 13'teki kanunilik şartı, diğer iki gerekçeden bağımsızdır ve tek başına dahi reform için yeterli anayasal dayanağı sağlamaktadır.¹⁰⁰

Bu boşluğun giderilmesi için kapsamı sınırlı üç *de lege ferenda* kanun önerisi geliştirilmiştir. İlk olarak, "açıkça dayanaktan yoksun veya orantısız" talep eşliği KVKK m. 13/3'e ta-

⁹⁸ Kurul, Karar Özeti; Kurul, 2019/159 sayılı Karar; Kurul, 2023/692 sayılı Karar: "aldatıcı ve hakkın kötüye kullanımı niteliğinde"; savunma iddiasının esastan ele alınmadığı karar için Kurul, 2020/429 sayılı Karar. İki unsurlu test için *Brillen Rottler*, paragraf 36.

⁹⁹ KVKK m. 13/3; Başvuru Tebliği m. 6/1; "kanunla" şartı için Anayasa m. 13. Dar yorum kuralı için *Brillen Rottler*, paragraf 29; ispat yükü için paragraf 35.

¹⁰⁰ Resmî uyum hedefi için Orta Vadeli Program (2024-2026) ile Orta Vadeli Program (2026-2028); kanunilik denetimi için AYM, M.I.I., paragraf 60-63; Avrupa Komisyonu, Digital Omnibus; yüksek eşğin korunması için EDPB-EDPS, Müşterek Görüş 2/2026, paragraf 57.

şınmalıdır. İkinci olarak, talebin bu niteliğine ilişkin ispat yükünün veri sorumlusuna ait olduğu, yeni bir fıkra da açıkça düzenlenmelidir. Son olarak, Başvuru Tebliği m. 6/1'deki dürüstlük standardı Kanun metnine aktarılmalı, Başvuru Tebliği ise usule ilişkin ayrıntılarla sınırlandırılmalıdır. Böylece hem Anayasa m. 13'teki kanunilik şartı karşılanacak hem de yargısal denetimin maddi içeriği belirginleşecektir. Uyum süreci hangi takvimle ilerlese ilerlesin, başvuru hakkının sınırına ilişkin eşğin kanunda açıkça yazılması, ilgili kişiye de veri sorumlusuna da bugün sahip olmadıkları bir güvenceyi kazandıracaktır.

Finansman Beyanı	Bu araştırma; kamu, ticari veya kâr amacı gütmeyen sektörlerdeki fon kuruluşlarından herhangi bir özel hibe almamıştır.
Çıkar Çatışması Beyanı	Yazar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayımlanmasıyla ilgili olarak herhangi bir muhtemel çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.
Yazar Katkıları	Bu makale tek yazarlıdır. Kavramlaştırma, metodoloji, araştırma, yazım ve düzenleme süreçlerinin tamamı yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.
Etik Kurul Onayı	Bu çalışma, birincil veri toplama (anket, görüşme, deney vb.) içermediğinden etik kurul onayı gerektirmemektedir.
Yapay Zekâ Kullanım Beyanı	Bu makalenin hazırlanmasında yapay zekâ destekli araçlar kullanılmamıştır.
Funding Statement	This research did not receive any specific grant from funding organizations in the public, commercial, or not-for-profit sectors.
Declaration of Interests	The author declares that there is no conflict of interest regarding the research, authorship, and/or publication of this article.
Author Contributions	This is a single-authored article. Conceptualization, methodology, investigation, writing, and editing were all carried out by the author.
Ethics Approval	This study did not involve primary data collection (surveys, interviews, experiments, etc.) and therefore did not require ethics committee approval.
Artificial Intelligence Usage Statement	No artificial intelligence-assisted tools were used in the preparation of this article.

Kaynakça / References

- Akipek, Jale, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman. *Türk Medenî Hukuku, Birinci Cilt, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*. 11. bs. Beta Basım, 2014.
- Akıylmaz, Bahtiyar, Murat Sezginer ve Cemil Kaya. *Türk İdare Hukuku*. 16. bs. Seçkin, 2023.
- Akyol, Şener. *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*. 2. bs. Vedat Kitapçılık, 2006.
- Aşkın, Uğur. "Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararlarının Yerine Getirilmemesi Kabahati (KVKK m. 18/1-c)". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 14, S. 56 (2023): 1.
- Başar, Cemal. *Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması*. On İki Levha, 2020.
- Çekin, Mesut Serdar. *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. 3. bs. On İki Levha, 2020.
- Çekin, Mesut Serdar, Alper Işık, M. Furkan Akıncı ve Ahmet Esad Berktaş. *Veri Hukuku*. 2. bs. On İki Levha, 2026.

- Develioğlu, Hüseyin Murat. 6698 sayılı *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. On İki Levha, 2017.
- Ekmekçi, Ömer, Nafiye Yücedağ, Elif Beyza Akkanat-Öztürk ve Şehriban İpek Aşıkoğlu. *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. 3. bs. On İki Levha, 2025.
- Elibüyük, Uğur. "Hak ve Özgürlükleri Kötüye Kullanma Yasağı: Bölgesel ve Uluslararası Hukukî Belgeler Perspektifinden Bir İnceleme". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 27, S. 4 (2023): 515.
- Giritlioğlu, Necla. *Dürüstlük Kuralları, Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, Özellikle Şekil Eksikliğinden Dolayı Geçersizliğin Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı ile Sınırlandırılması*. İstanbul, 1989.
- Kamlah, Wulf. "Art. 12 DSGVO". In *DSGVO/BDSG/TTDSG Kommentar*, Hrsg. Kai-Uwe Plath. 4. bs. Otto Schmidt, 2023.
- Kangal, Zeynel T. *Kabahatler Hukuku*. 3. bs. Adalet Yayınevi, 2022.
- Kavak, Yalçın. *Medenî Hukukta Dürüstlük Kuralı ve İyiniyetin Korunması*. Legal Yayıncılık, 2019.
- Kılıçoğlu, Mustafa. *Yargıtay Kararları Işığında Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Açıkça Kötüye Kullanma Yasağı: İsviçre-Türk Öğretisi*. Bilge Yayınevi, 2015.
- Kuner, Christopher, Lee A. Bygrave, and Christopher Docksey, eds. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*. Oxford University Press, 2020.
- Küzeci, Elif. *Kişisel Verilerin Korunması*. 4. baskıdan tıpkı basım. On İki Levha, 2021.
- Plath, Kai-Uwe, Hrsg. *DSGVO/BDSG/TTDSG Kommentar*. 4. bs. Otto Schmidt, 2023.
- Polčák, Radim. "Article 12 GDPR". In *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, and Christopher Docksey. Oxford University Press, 2020.
- Sayar, İbrahim Barış. "The Administrative Fines Regime of the General Data Protection Regulation and Its Impact". *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 3, S. 1 (2021): 1.
- Ural Uslan, Yurdanur ve Samet Değirmenci. "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Türkiye'de Kişisel Verileri Koruma Kurumu". *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 10, S. 1 (2023): 23.
- Yücedağ, Nafiye. "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler". *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 1, S. 1 (2019): 47.
- Yücedağ, Nafiye ve Elif Beyza Akkanat-Öztürk. "Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarımına İlişkin Standart Sözleşmelerde İmza Şartı: Borçlar Hukuku Açısından Bir Değerlendirme". *İstanbul Hukuk Mecmuası* 83, S. 4 (2025): 1461.
- Zanfır-Fortuna, Gabriela. "Article 21 GDPR". In *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, and Christopher Docksey. Oxford University Press, 2020.